

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Діагностика фінансової стійкості підприємства
ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0728
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

_____ В.М. Шишка

Керівник к.е.н., професор Бугай В.З.

Рецензент к.е.н., доцент Швець Ю.О.

Запоріжжя – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Шищі Віталію Миколайовичу

1. Тема роботи: «Діагностика фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»
керівник роботи: Бугай Володимир Зіновійович, к.е.н., професор
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: показники фінансової звітності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», навчальні посібники а також монографічні дослідження та статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити поняття та сутність фінансової стійкості підприємства; визначити основні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства; розглянути методичні підходи аналізу фінансової стійкості підприємства; проаналізувати загальну фінансово-господарську діяльність підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»; надати оцінку фінансовій стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»; удосконалено систему діагностики фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 14 рис., 23 табл. і 11 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Бугай В.З., професор	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Бугай В.З., професор	13.09.2019 р.	13.09.2019 р.
3	Бугай В.З., професор	18.10.2019 р.	18.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____ В.М. Шишка
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ В.З. Бугай
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 106 с., 14 рис., 23 табл., 3 додатки, 70 джерел.

Об'єктом дослідження є процес формування ефективної системи управління фінансовою стійкістю підприємства на прикладі підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів діагностики фінансової стійкості підприємства в системі підвищення ефективності його функціонування.

Завдання: дослідити поняття та сутність фінансової стійкості підприємства; визначити основні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства; розглянути методичні підходи аналізу фінансової стійкості підприємства; проаналізувати загальну фінансово-господарську діяльність підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»; надати оцінку фінансовій стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»; удосконалено систему діагностики фінансової стійкості підприємства.

Методи досліджень: логічні й емпіричні методи, порівняльний, аналітичний, графічний методи та ін.

Одержані результати та їх новизна: удосконалено методику оцінки фінансової стійкості підприємства за рахунок використання бального методу аналізу відносних показників фінансової стійкості підприємства.

Запропоновані практичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності аналізу фінансової стійкості, що дозволить покращити рівень фінансової стійкості та ефективність роботи ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» в цілому.

ДІАГНОСТИКА, КАПІТАЛ, МЕТОДИ, УПРАВЛІННЯ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ.

SUMMARY

Qualifying work: 106 pp., 14 fig., 23 tab., 3 annex, 70 references.

The object of the research is the process of forming an effective system for managing the financial stability of the enterprise on the example of PJSC «Zaporizhzhia Confectionery Plant».

The subject of the study is the methodological and practical approaches to assess the financial stability of the enterprise. The purpose of the qualification work is to study the theoretical and practical aspects of diagnostics of financial stability of the enterprise in the system of increasing the efficiency of its functioning.

Objectives: to investigate the concept and essence of financial stability of the enterprise; identify the main factors that affect the financial sustainability of the enterprise; to consider methodological approaches to the analysis of financial stability of the enterprise; to analyze the general financial and economic activity of the enterprise of PJSC «Zaporizhzhia Confectionery Plant»; to evaluate the financial sustainability of PJSC «Zaporizhzhia Confectionery Plant»; the system of diagnostics of financial stability of the enterprise has been improved.

Research Methods: The methodological basis of this study is the dialectical method of knowledge of economic phenomena, the position of economic theory in financial management, modern management theory. During the study, logical and empirical methods of understanding the mechanisms and forms of financial stability management, as well as comparative, analytical, and graphical methods were widely used.

The results obtained and their novelty: the concept of "financial sustainability" as a state of the enterprise, in which the entity provides a sufficient share of equity capital in the sources of financing the enterprise, that is, the ability of the entity to function stable and effectively develop, maintain the balance of their assets and liabilities in the changing environment of the internal and external environment; the technique of estimation of financial stability of the enterprise is improved by the use

of the point method of analysis of the relative indicators of financial stability of the enterprise.

The offered practical recommendations are aimed at improving the efficiency of financial stability analysis, which will improve the level of financial stability and efficiency of PJSC «Zaporizhzhia Confectionery Plant» as a whole.

DIAGNOSTICS, CAPITAL, METHODS, MANAGEMENT, FINANCIAL SUSTAINABILITY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.2 Сутність фінансової стійкості підприємства.....	11
1.2 Управління фінансовою стійкістю підприємства.....	24
1.3 Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства	31
Висновки до розділу 1.....	39
2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА».....	41
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	41
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства.....	47
2.3 Аналіз фінансової стійкості підприємства.....	58
Висновки до розділу 2.....	67
3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА»...	69
3.1 Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового менеджменту.....	69
3.2 Забезпечення фінансової стійкості підприємства в системі фінансової діагностики.....	77
3.3 Удосконалення методики аналізу фінансової стійкості підприємства.....	84
Висновки до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТКИ.....	108

ВСТУП

Сучасний етап розвитку економіки України та її інтеграція у світовий економічний простір зумовлює необхідність пошуку для вітчизняних підприємств нових способів взаємодії із зовнішнім оточенням. Як засвідчує світовий досвід, дієвим механізмом, який дає змогу подолати проблеми адаптації до мінливого зовнішнього середовища, забезпечення конкурентоспроможності є організація управління фінансовою стійкістю підприємств.

Для забезпечення виживання у складному конкурентному середовищі підприємство встановлює цілі та вживає заходів для їхнього досягнення. Його успіх і виживання дуже часто залежить від того, як підприємство вміє ефективно пристосовувати свою діяльність до зміни зовнішнього середовища, а також вчасно протидіяти його негативному впливу або вчасно використовувати надані ним можливості.

В умовах переходу до ринкового способу господарювання проблема забезпечення стійкості та, зокрема, фінансової стійкості дуже гостро постала перед українськими підприємствами, що зумовило значний інтерес до неї з боку науковців. Наприклад, питання оцінки та забезпечення фінансової стійкості підприємств розглядаються у працях вітчизняних науковців, серед яких: Бланк І., Дем'яненко І., Докієнко Л., Заюкова М., Кизим М., Коробов М., Мамонтова Н., Чупіс А., Шаблиста Л. та ін.

Теоретико-методологічні питання фінансової стійкості набули значного розвитку і в працях зарубіжних економістів таких як: Абрютіна М., Балабанов І., Брігхем Є., Хорн Дж. Ван, Грачьев А., Ковальов В., Крейніна М., Сайфулін Р., Стоянова О., Федотова М., Шеремет А.

Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблемам оцінки та управління фінансовою стійкістю підприємств, практично відсутні розробки щодо механізму формування та реалізації забезпечення фінансової

стійкості вітчизняних підприємств, а також недостатньо приділено уваги питанням оцінки фінансової позиції підприємства та стратегічному аналізу його фінансової стійкості.

Актуальність проблеми, недостатня її розробленість зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, її мету та задачі.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів діагностики фінансової стійкості підприємства в системі підвищення ефективності його функціонування.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

- досліджено поняття та сутність фінансової стійкості підприємства;
- визначено основні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства;
- розглянуто методичні підходи аналізу фінансової стійкості підприємства;
- проаналізовано основні фінансові показники діяльності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»;
- надано оцінку фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»;
- удосконалено систему діагностики фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика».

Об'єктом дослідження є процес формування ефективної системи управління фінансовою стійкістю підприємства на прикладі підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика».

Предметом дослідження є методичні та практичні підходи щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Методологічною основою даного дослідження є діалектичний метод пізнання економічних явищ, положення економічної теорії щодо управління фінансами, сучасна теорія управління. У ході дослідження широко використовувалися логічні й емпіричні методи пізнання механізмів і форм управління фінансовою стійкістю, а також порівняльний, аналітичний,

графічний методи.

Інформаційну базу дослідження складають показники фінансової звітності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», навчальні посібники а також монографічні дослідження та статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

– набуло подальшого розвитку поняття «фінансова стійкість» як такий стан підприємства, за якого суб'єкт господарювання забезпечує достатню частку власного капіталу у складі джерел фінансування підприємства, тобто це здатність суб'єкта господарювання стабільно функціонувати та ефективно розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ;

– удосконалено методика оцінки фінансової стійкості підприємства за рахунок використання бального методу аналізу відносних показників фінансової стійкості підприємства.

Запропоновані практичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності аналізу фінансової стійкості, що дозволить покращити рівень фінансової стійкості та ефективність роботи ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» в цілому.

Апробація результатів дослідження. Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження подано до збірнику тез-доповідей V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності» (м. Запоріжжя, грудень 2019 р.).

За результатами дослідження подано до друку статтю у збірник наукових праць «Нова економіка».

1 ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства є найбільш значимим індикатором, який відображає ступінь безпеки інвестованих коштів чи забезпечення ділової активності. Стійкий стан характеризує спроможність виконувати підприємством свої основні функції в змінних умовах, загрозах і ризиках внутрішнього та зовнішнього середовища. На відміну від інших, цей показник фінансового стану набуває ознак комплексності й системності, тобто по суті включає в себе усі аспекти діяльності підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, постачальників, власників [26].

В економічній літературі щодо трактування сутності фінансової стійкості не існує єдиної думки. Сучасний підхід до розуміння економічної стійкості не має комплексного системного вирішення і є досить одностороннім, оскільки він обмежується рамками фінансових категорій. Стійкість передбачає здатність системи утримувати її у заданих параметрах. Для досягнення стійкого стану підприємство, яке є відкритою соціально-економічною системою, повинно володіти здатністю відображати негативний вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, направлений на зміну стійкості підприємства як системи.

В економічній літературі розглядаються статична й динамічна стійкість підприємств [45]. Перша ототожнюється зі спокоєм, пасивністю, друга – із

стабільним розвитком. З погляду статички, підприємство слід розглядати у певному застиглому стані рівноваги його елементів, тобто за відсутності розвитку. Динамічний підхід передбачає дослідження підприємства у процесі зміни елементів його системи та їх співвідношення. Тому в динаміці економічна стійкість підприємства фактично означає його стійкий економічний розвиток.

На наш погляд, традиційною формою стійкості як економічної категорії є стан рівноваги підприємства, який зберігається, незважаючи на вплив дестабілізуючих внутрішніх та зовнішніх чинників.

В економічному сенсі фінансова стійкість знаходить своє відображення в наступному [52]:

- економія фінансових ресурсів при зростанні обсягів виробництва еквівалентна їхньому збільшенню за умови незмінності виконання виробничої програми;

- основою формування умов зниження витрат виробництва є створення умов, які забезпечують раціональне використання фінансових ресурсів;

- економія фінансових ресурсів зменшує потребу в позикових коштах і тим самим сприяє збереженню фінансової незалежності;

- у результаті економії фінансових ресурсів відбуваються структурні зрушення в джерелах фінансування;

- економія фінансових ресурсів сприяє впровадженню прогресивних фінансових технологій;

- економія фінансових ресурсів зумовлює вивільнення оборотних коштів та прискорення їх оборотності.

В практиці оцінювання фінансового стану підприємства розрізняють внутрішню, зовнішню і загальну фінансову стійкість [23].

Внутрішня фінансова стійкість притаманна такому фінансовому стану підприємства, за якого забезпечується стабільно високий результат його функціонування.

Зовнішня фінансова стійкість підприємства є наслідком стабільності

економічного середовища, у рамках якого функціонує підприємство. Зовнішня фінансова стійкість досягається завдяки відповідній системі управління макроекономічними процесами масштабах всієї країни.

Головна умова фінансової безпеки підприємства – здатність протистояти небезпекам і загрозам, що існують і виникають та можуть завдати фінансової шкоди підприємству. Для забезпечення цієї умови підприємству треба підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, забезпечувати достатню фінансову незалежність і гнучкість при прийнятті фінансових рішень. Тому сутність фінансової безпеки пов’язана з поняттями «розвиток» і «стійкість» [53].

На сьогоднішній день в економічній літературі серед науковців відсутній єдиний підхід щодо визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства». Як вітчизняні, так і зарубіжні вчені розглядають дану категорію з різних точок зору, при цьому висвітлюючи окремі її аспекти (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Теоретико-методичні підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства»

Представники теоретичного підходу	Визначення
1	2
Узагальнююча характеристика фінансового стану підприємства	
Коробов М. Я. [30]	Відповідність параметрів діяльності підприємства та розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану.
Шабалиста М. Л. [61]	Узагальнююча якісна характеристика фінансового стану підприємства, відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників.
Ковальчук М. І. [28]	Стан активів і пасивів підприємства, який дає змогу вільно розпоряджатися власним капіталом, грошовими коштами та їх еквівалентами, ефективно використовувати всі ресурси, забезпечує безперервний процес виробничої, комерційної та фінансової діяльності, відтворення і розширення виробництва.
Савицька Г. В. [46]	Здатність суб’єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах припустимого рівня ризику.

Продовження таблиці 1.1

У контексті платоспроможності підприємства	
1	2
Крамаренко Г. О. [35]	Такий фінансовий та економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, тобто постійна у часі, а співвідношення власного і позикового капіталу перебуває у межах, які забезпечують цю платоспроможність.
Абрютіна М. С., Грачов А. В. [1]	Надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів; головна ознака стійкості – це наявність чистих ліквідних активів, які визначаються як різниця між усіма ліквідними активами і всіма короткостроковими зобов'язаннями на той чи інший момент часу.
Філімоненко О. С. [60]	Стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним.
Стан фінансових ресурсів підприємства	
Білик М. Д. [8]	Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.
Дахно І. І. [17]	Це такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу і використання, який забезпечує розвиток підприємства за рахунок росту прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику зовнішньоекономічної діяльності.
Стригуль Л. С. [55]	Це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.
3 позиції економічної (фінансової) незалежності суб'єкта господарювання	
Семенов Г. А., Ярошевська О. В. [49]	Характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.
Друрі К. [19]	Оцінка фінансової стійкості підприємства визначається його фінансовою незалежністю; вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів; фінансова стійкість у довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів.

Критичний аналіз дефініції поняття «фінансова стійкість підприємства» різними науковцями дозволив виокремити наступні концептуальні підходи щодо трактування сутності досліджуваної категорії:

1. Фінансова стійкість як узагальнююча характеристика фінансового стану підприємства. Представники даного підходу (Коробов М. Я, Шабалиста М. Л., Ковальчук М. І. та Савицька Г. В.) розглядають дане поняття

у вузькому значенні – як складову фінансового стану суб'єкта господарювання [28, 30, 46, 61]. Фінансова стійкість в основному пов'язана зі станом активів та пасивів, а також здатністю раціонально та ефективно використовувати фінансові ресурси підприємства.

Недоліком визначення досліджуваного поняття Савицькою Г. В. є те, що автор не ставить чіткої межі між фінансовою стійкістю та фінансовим станом підприємства, крім того фінансова стійкість має ширше значення, що є неприпустимим, адже вона виступає складовою фінансового стану підприємства.

2. Розгляд фінансової стійкості у контексті платоспроможності підприємства. Так, Абрютіна М. С., Грачов А. В. та Філімоненко О. С. ототожнюють фінансову стійкість підприємства з його платоспроможністю [1, 60]. Однак слід зазначити, що дані поняття не є тотожними, адже платоспроможність є лише зовнішнім проявом фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Також, Абрютіна М. С. та Грачов А. В. виокремлюють основну ознаку фінансової стійкості підприємства – наявність чистих ліквідних активів.

Дещо ширшим є трактування фінансової стійкості у розрізі даного підходу Крамаренко Г. О., котра акцентує увагу не лише на достатньому рівні платоспроможності підприємства, а й на формуванні оптимальної структури власного та позикового капіталів, котрі забезпечують дану платоспроможність [35].

3. З точки зору стану фінансових ресурсів підприємства. Білик М. Д., Дахно І. І. та Стригуль Л. С. визначають, що фінансова стійкість суб'єкта господарювання забезпечується за рахунок раціонального формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства [8, 17, 55].

У контексті даного підходу можна виокремити основну умову забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання – підтримка оптимальної структури капіталу та збалансованість показників ліквідності та платоспроможності.

Таким чином, ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства на пряму впливає на формування достатнього рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

4. Визначення фінансової стійкості з позиції економічної (фінансової) незалежності суб'єкта господарювання. Представники даного підходу зазначають, що фінансова стійкість підприємства визначається його фінансовою незалежністю. Зокрема, вона залежить від належного суб'єкту господарювання майна та його використання (Семенов Г. А. та Ярошевська О. В.) [49], рівня залежності від кредиторів, у тому числі наявної структури сформованого на підприємстві капіталу (Друрі К.) [19].

Натомість, Кривицька О. Р. наголошує на тому, що фінансова стійкість підприємства є результатом сформованого достатнього обсягу прибутку для розвитку підприємства. Однак, слід зазначити, що отриманий суб'єктом господарювання прибуток ще не означає його ефективну діяльність, адже вагому роль відіграють напрями його розподілу. Адже, головною метою фінансового менеджменту підприємства є зростання його ринкової вартості [36].

Отже, аналіз щодо трактування поняття «фінансова стійкість» дає змогу визначити, що дана категорія розглядається у вузькому та широкому значеннях. Так, у вузькому значенні фінансову стійкість розглядають як одну з складових оцінки фінансового стану підприємства, яка характеризує «такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним».

В широкому розумінні поняття «фінансова стійкість» включає, крім ефективного формування, розміщення та використання фінансових ресурсів, оптимальну структуру активів, а також передбачає задовільні параметри діяльності підприємства.

Таким чином, систематизація розглянутих підходів дозволила визначити нашу позицію щодо трактування категорії «фінансова стійкість» як такий стан підприємства, за якого суб'єкт господарювання забезпечує достатню частку

власного капіталу у складі джерел фінансування підприємства, тобто це здатність суб'єкта господарювання стабільно функціонувати та ефективно розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Важливе значення при дослідженні сутності поняття «фінансова стійкість» має виділення основних ознак, що їй притаманні.

На рис. 1.1 представлено ознаки фінансової стійкості підприємства.

Слід погодитися з тим, що фінансова стійкість забезпечує стабільність діяльності підприємства. Дійсно, у довгостроковій перспективі стійкість підприємства обумовлюється його стабільним фінансовим станом, інвестиційним кліматом, виробничим процесом.

Фінансова стійкість підприємства гарантує збереження його платоспроможності і кредитоспроможності. Цілком зрозуміло, що раціональна структура капіталу підприємства дозволить вчасно сплачувати за невідкладними борговими зобов'язаннями, при цьому діяльність підприємства може розширюватися за рахунок позикових кредитних ресурсів [20].

Отже, фінансово стійке підприємство має переваги над іншими суб'єктами господарювання в отриманні кредитних ресурсів, інвестиційних коштів, підборі постачальників сировини, персоналу тощо. Для того, щоб підприємство стабільно розвивалося, потрібно підтримувати фінансову стійкість при будь-яких ринкових коливаннях, циклічності діяльності, тобто в умовах ризикових ситуацій. У наукових працях визначається, що стійкість має підтримуватися у рамках припустимого ризику, тобто ризику, який можна передбачити заздалегідь [27].

Наступною ознакою фінансової стійкості, яка перетинається з попередньою, виділено вміння підтримувати стабільність в умовах зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Вкрай важливим є адаптація до негативної дії факторів у динамічному оточенні, вміння вчасно їх прогнозувати, пристосовуватися до нових господарських реалій, особливо в умовах кризи. Фінансова стійкість визначається ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. Важливість цієї ознаки полягає у тому, що від ефективності розподілу і використання цих ресурсів залежить реалізація розширеного відтворення, бізнес-проектів, програм розвитку, тобто усе фінансове положення підприємства у перспективі [13].

На фінансову стійкість підприємства впливають ряд факторів, які повністю або частково залежать від підприємства чи є незалежними. Багато джерел надають різні класифікації факторів як зовнішніх, так і внутрішніх, але окремо немає загальної картини для повного розуміння їх впливу. У зв'язку з цим представимо одну з найбільш повних існуючих класифікацій факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства (рис. 1.2).

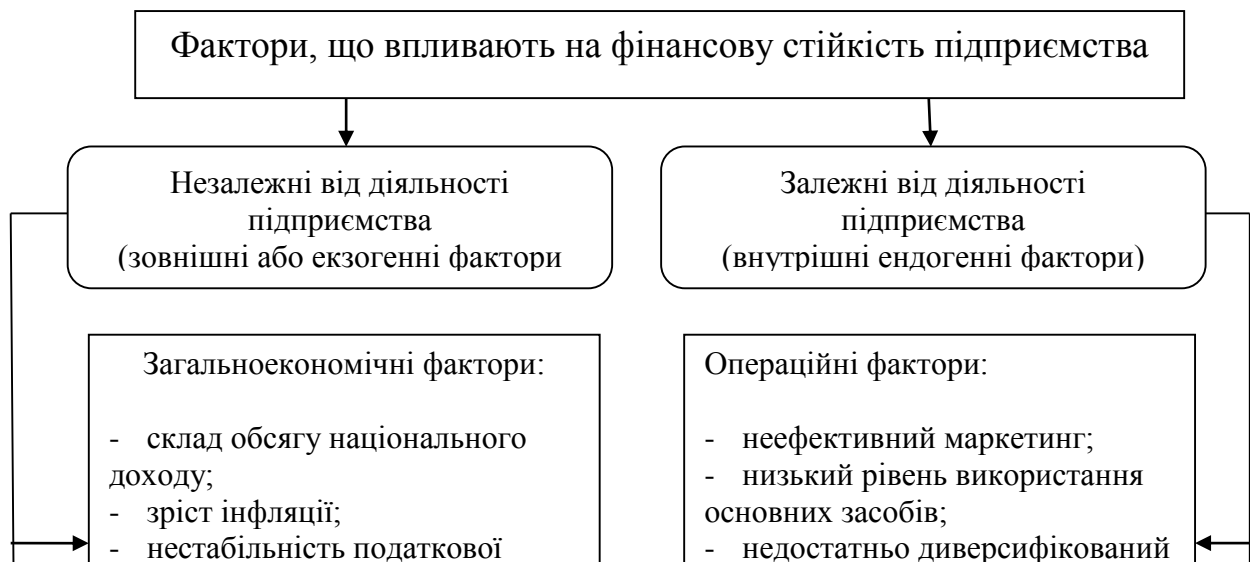

Рис. 1.2 – Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства [27].

Таким чином, фінансова стійкість підприємства формується під впливом багатьох зовнішніх (соціально-економічна та політична стабільність в країні; рівень платоспроможного попиту; податкова, кредитно-фінансова, облікова, інвестиційна політика; ситуація на ринку постачальників) та внутрішніх факторів (розміри підприємства; рівень гнучкості системи управління; рівень відповідності продукції запитам споживачів за якістю та ціною; стан

матеріально-технологічної бази підприємства, стан майна і фінансових ресурсів, ступінь залежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів; ефективність господарських і фінансових операцій; тощо) [7].

Аналізуючи ситуацію, що склалася в Україні, можемо зробити висновок, що на сьогоднішній день істотно впливає на фінансову стійкість фаза економічного циклу, у якій перебуває економіка країни. У період кризи відбувається відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва.

Знижуються в цілому доходи суб'єктів економічної діяльності, скорочуються відносно й навіть абсолютно масштаби прибутку. Все це веде до зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності, а в цілому й фінансової стійкості підприємства [31].

Можемо зробити висновок, що процес врахування впливу зовнішніх і внутрішніх, об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства незалежно від його розміру, є дуже складним та потребує подальшого вивчення.

Отже, процес забезпечення фінансової стійкості має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; створення передумов ефективної реалізації запланованих дій. Головними принципами підтримання фінансової стійкості є: активне реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів; системність управління; врахування можливості реалізації ризиків; використання показників, що дають змогу надати реальну оцінку фінансової стійкості підприємства; інтегрованість із загальною системою управління; орієнтир на досягнення стратегічних цілей підприємства; розроблення та використання якісного інструментарію обґрунтування фінансових рішень в умовах невизначеності та ризику [39].

Для того щоб охарактеризувати складові фінансової стійкості – необхідно визначити та поетапно проаналізувати напрями її забезпечення. На рис. 1.3 зображено основні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства [40].

Рис. 1.3 – Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства [41]

В економічній літературі розглядаються 3 основні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства: організаційно-структурна стійкість, стійкість ресурсної бази та комерційна стійкість [41, 67].

На нашу думку, доцільним є виокремлення ще одного напрямку забезпечення фінансової стійкості – стійкість капітальної бази, яку можна охарактеризувати, як сукупність внесених засновниками і акціонерами власних засобів. Обсяг вказаних засобів зростає в результаті ефективної господарської діяльності в процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових внесків засновників підприємства.

Стойкість ресурсної бази – це важлива складова фінансової стійкості підприємства, що охоплює ряд аспектів: залежність діяльності підприємства від стану економіки країни в цілому; контроль галузевих фінансових потоків; зміст і рівень співпраці підприємства з суб'єктами ринкової інфраструктури (партнерами, постачальниками, споживачами і т.д.) [43].

Можливості формування ресурсної бази підприємства під впливом зрушень на макроекономічному і мікроекономічному рівнях, ситуації на грошово-кредитному ринку, структурних коливань в доходах юридичних і фізичних осіб і, як наслідок, змін в регулюванні господарської діяльності не залишаються стабільними. Функції управління активами і пасивами на практиці безпосередньо пов'язані між собою. Структура джерел фінансування має бути адекватна структурі активів, тобто певні види зобов'язань за

розмірами і термінами залучення повинні відповідати також за термінами і об'ємами елементам активів. Таким чином, збільшення витрат на покриття боргів і збитків за рахунок власного капіталу може бути наслідком неуваги до цього важливого правила.

Організаційно-структурна стійкість підприємства, на наш погляд, – це адекватність структури підприємства вибраної стратегії розвитку і ринковій кон'юнктурі. Організаційна структура, господарські операції та інші аспекти діяльності підприємства регламентуються структурно-функціональними нормами, які у свою чергу визначають організаційну стійкість підприємства [22].

В основі комерційної стійкості підприємства лежить розвиненість його зв'язків з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури (рівень взаємин з державою, іншими підприємствами, клієнтами, дебіторами і кредиторами). Вона залежить від розмірів власного капіталу підприємства, інтенсивності зв'язків з ринком, потужності і стабільності інвестиційного портфеля, широти міжгосподарських зв'язків і довіри партнерів [9].

На нашу думку, одним із основних завдань забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно вважати виявлення всього спектра реальних загроз і проблем притаманних управлінському процесу. Адже саме сьогодні в Україні умови економічної дестабілізації спричиняють до того, що більшість підприємств не можуть на належному рівні забезпечувати свою економічну стійкість, а деякі з них взагалі перебувають на межі банкрутства. Перелік загроз економічній стійкості підприємств дає загальне уявлення про завдання і цілі функціонування підприємства щодо забезпечення завдяки здійсненню своєчасного і ефективного управлінського процесу.

Особливості багатьох кризових ситуацій на підприємствах зводяться до такого [4]:

- підприємства не залучені у систему заставних зобов'язань щодо власного майна;
- не володіння маркетинговою політикою або помилкове її здійснення;

відсутність жорсткого планування чи недостатня гнучкість і еластичність в реалізації планів;

- висока ймовірність помилок керівників при ухваленні рішень;
- відсутність реакції на несподівану появу на ринку сильних конкурентів;
- нестабільність внутрішніх міжособистісних і міжгрупових відносин на підприємстві;
- неякісна технічна організаційно-технологічна підготовка виробництва; невизначеність щодо місії підприємства та методів її досягнення; неправильна або недостатньо продумана інноваційна політика;
- неповний облік внутрішніх змінних на підприємстві;
- відсутність належної уваги до стратегічного планування, недооцінка або незнання методів формування бюджету, а отже, проведення превентивної політики, яка нездатна передбачити чи хоча б пом'якшити потенційні кризові ситуації;
- відсутність необхідного резерву для безкризової роботи підприємства.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства передбачає такий стан фінансових ресурсів, за раціонального розпорядження якими гарантується наявність власних коштів, стабільна продуктивність і забезпечується процес розширеного відтворення. Недостатня фінансова стійкість підприємства найчастіше зумовлює неплатоспроможність, надмірна – створення надлишкових запасів і резервів, що збільшує витрати на їхнє утримання, стримує темп розвитку підприємства. Тому правильність підходів до кількісної оцінки фінансової стійкості підприємства вкрай важлива для нього, бо дає змогу виявити причини фінансової дестабілізації, розробити й реалізувати конкретні заходи щодо усунення першопричин.

1.2 Управління фінансовою стійкістю підприємства

Вітчизняна практика господарювання підприємств ставить перед ними

складне питання сталого та ефективного розвитку в умовах фінансової кризи та соціально-політичної нестабільності. Крім зовнішніх факторів на стабільність підприємства впливають і внутрішні фактори, зокрема відсутність ефективного механізму управління фінансовою стійкістю. Досвід зарубіжних фірм показує, що досягти фінансової стабільності, забезпечити високу конкурентоспроможність і ефективність діяльності можна завдяки організації управління фінансами на основі стратегічного підходу [2].

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями. Як свідчить практика, фінансово стійкі підприємства мають переваги над іншими підприємствами цієї ж галузі в залученні інвестицій, виборі постачальників, підборі кваліфікованих кадрів [10].

Стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства забезпечує фінансову безпеку та стабільність функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства – сукупність принципів і методів розробки та реалізації стратегічних управлінських рішень щодо формування й розподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення зростання вартості підприємства та стабільного фінансового забезпечення в довгостроковому періоді [42].

Фінансова стійкість тісно пов'язана із стратегічною стійкістю, і входить до її складу. Вона глибше розкриває здатність підприємства не тільки зберігати поточну економічну стійкість за наявності дестабілізуючих факторів, але й досягати стратегічних цілей розвитку.

Особливості стратегічного управління фінансовою стійкістю [44]:

– є складовою загальної системи управління фінансовою діяльністю

підприємства і підпорядковується їй;

- адаптується від особливості конкурентного середовища функціонування підприємства;

- пов'язано з дією певних фінансових ризиків погіршення економічної урегульованості використання ресурсного потенціалу.

В процесі визначення цілей стратегічного управління фінансовою стійкістю використовують комплексний підхід, який може бути представлений за допомогою «дерева цілей», в якому встановлюють конкретні цілі фінансової стійкості. Оскільки генеральна мета, основні і допоміжні цілі служать орієнтиром для всіх наступних етапів розроблення стратегії, вибір їх є першим і найвідповідальнішим рішенням при стратегічному управлінні фінансовою стійкістю.

При проведенні стратегічного управління на підприємстві треба створити гнучку внутрішню структуру управління підприємством. На основі розробленої фінансової стратегії потрібно забезпечити фінансову стійкість підприємства, тобто: щоб стабільно реалізовувалась продукція підприємства, своєчасно надходила оплата за неї від дебіторів, а отриманих коштів було достатньо для виконання зобов'язань із бюджетом, постачальниками, кредиторами, працівниками.

Стратегія управління фінансовою стійкістю повинна відповідати принципам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати [56]:

- раціоналізацію обігу оборотних засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування;

- забезпечення своєчасного оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання;

- вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку;

- забезпечення самофінансування підприємством свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимальної амортизаційної політики;

– забезпечення найкращих умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства.

Одним із ризиків у процесі функціонування підприємства є ризик зниження фінансової стійкості. Він зумовлюється неефективною структурою капіталу (високим коефіцієнтом співвідношення позичених і власних коштів).

Управління ризиком зниження фінансової стійкості є складовою загальної стратегії управління сталістю фінансового стану підприємства. Вона представлено у розробці комплексу заходів щодо вияву і попередження негативних наслідків ризику. Цей ризик вимірюють завдяки розрахунково-аналітичним методам оцінки. Для того, щоб оперативно нейтралізувати ризик зниження фінансової стійкості підприємства у складних умовах, варто запровадити на підприємстві ефективну систему внутрішнього страхування (нейтралізація негативних явищ у процесі економічного розвитку підприємства) та освоїти профілактичні заходи, які проводяться у таких напрямках: уникнення, мінімізація, диверсифікація, лімітування. Це сприятиме зміцненню фінансової і загальної стійкості підприємства [48].

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів.

Для цього він повинен відповідати таким вимогам [64]:

- налаштованість кожного елемента фінансового механізму на виконання властивого йому навантаження;
- спрямовання дії всіх елементів фінансового механізму, який забезпечує інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин;
- зворотний зв'язок усіх елементів фінансового механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів;
- своєчасність реакції елементів фінансового механізму вищого рівня на зміни, які відбуваються під впливом елементів нижчого рівня.

Дослідивши, механізм забезпечення фінансової стійкості та його структурні елементи, можемо зазначити визначення даного поняття.

На думку Косарева І. П. , сутність категорії «механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства» слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [32].

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно розпочати з характеристики його складових, а також визначення послідовності певних етапів. Оскільки механізм будується на основі системного підходу, то правомірним буде виділення таких його складових, як об'єкти та суб'єкти.

Зрозуміло, що розглянуті визначення поняття «фінансовий механізм управління» та його елементів є досить різноманітними, але, базуючись на цих висновках, пропонуємо наступну структуру механізму управління фінансовою стійкістю підприємства (рис. 1.4).

Рис. 1.4 – Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [42].

Отже, перший етап процесу формування повинен включати в себе визначення об'єктів управління; суб'єктів, які б здійснювали конкретні дії; а також цілей, які переслідують дані суб'єкти. У нашому випадку об'єктами можуть бути діяльність підприємства або його окремого підрозділу, певний виробничий процес, фінансова діяльність, прибуток, фінансові ресурси та ін.

Суб'єктами можуть виступати керівники вищої ланки, фінансові менеджери, фінансові служби і відділи, аналітики з фінансової безпеки та ін. Ціллю є збереження, забезпечення або досягнення певного рівня фінансової стійкості підприємства, за якого підприємство отримувало б прибуток, було платоспроможним і рентабельним.

Доцільно відзначити, що у системі управління фінансовою стійкістю важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень [40].

На другому етапі необхідно оцінити поточний стан та рівень фінансової стійкості, а також виявити та здійснити аналіз чинників, які впливають на об'єкт і на виконання поставлених завдань і цілей. Оцінка поточного стану та фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі різноманітних методів фінансового аналізу (так наприклад, розрахунок показників та коефіцієнтів фінансової стійкості і порівняння їх з базовими чи нормативними

значеннями та ін.).

Наступним кроком у формуванні механізму управління є визначення методів впливу на зазначені раніше чинники. Характерним для цього етапу є застосування інструментарію управління фінансовою стійкістю, вибір якого залежить від можливостей підприємства, виду його діяльності, фінансового стану, рівня організації контролю та управління на підприємстві. Інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою сукупність засобів, методів, важелів, способів здійснення управлінського впливу.

Наступний етап включає розробку стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства, тобто визначення цілей, стратегічних напрямів та перспектив розвитку підприємства. На цьому етапі необхідно узгодити цілі розробленої стратегії з загальною стратегією підприємства.

Із численних ризиків, що супроводжують діяльність підприємства, виділяють ризик зниження фінансової стійкості. Ця проблема широко висвітлюється в працях науковців [3, 20]. Цей ризик зумовлюється неефективною структурою капіталу (високим коефіцієнтом співвідношення позичених і власних коштів). Управління ризиком зниження фінансової стійкості складовою загальної стратегії управління сталістю фінансового стану підприємства. Вона полягає у розробці системи заходів щодо вияву і попередження негативних наслідків ризику з метою ліквідації збитків, пов'язаних із ним.

Для оцінки ризику зниження фінансової стійкості використовують розрахунково-аналітичні методи оцінки, що дають кількісне уявлення про цей ризик [15].

Наступний етап включає розробку стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства, тобто визначення цілей, стратегічних напрямів та перспектив розвитку підприємства. На цьому етапі необхідно узгодити цілі розробленої стратегії з загальною стратегією підприємства.

Передостаннім етапом розробки є реалізація стратегії. Для її реалізації

керівникам необхідно мати набір методик та моделей, на основі яких приймати найбільш доцільні рішення. Успіх реалізації розробленої стратегії підприємства залежить певною мірою від діючої системи контролю [21].

Спільним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю є використання інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства. Отже, фінансова стійкість є якісною характеристикою фінансового стану підприємства і безумовно є однією з основних фінансових складових фінансової безпеки, тому є необхідність подальшої розробки механізму управління фінансовою стійкістю як частини загальної стратегії управління підприємством.

Одним з визначених завдань на сьогодні є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості і платоспроможності підприємства і забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб. Формування механізму управління фінансовою стійкістю дозволить керівникам використовувати його для забезпечення стабільного функціонування та прогнозування розвитку підприємства в майбутньому.

Таким чином, за умови удосконалення фінансово-економічного механізму управління діяльністю підприємства стане можливим досягнення довгострокових цілей як самого підприємства, так і держави, а також стабілізація національної економіки та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку.

1.3 Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства

Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан. Результатом

такого аналізу повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства [11, 68].

Вважаємо, що найбільш повно результати аналізу можна отримати розрахувавши абсолютні та відносні показники, як пропонує більшість авторів. Але з'ясовано, якщо абсолютні показники збігаються, то відносні показники кожним автором обрані по різному. Крім цього слід пам'ятати, що фінансова стійкість безпосередньо є індикатором платоспроможності підприємства, тому при її аналізі слід враховувати й групу показників ліквідності і платоспроможності.

Оскільки фінансова стійкість передбачає платоспроможність в довгостроковому періоді, то слід при її оцінці приділити увагу визначенню запасу фінансової стійкості, який дасть уявлення про обсяг реалізації, що забезпечить стабільну і беззбиткову діяльність підприємства. Тому, на нашу думку, оцінку фінансової стійкості підприємства слід проводити в динаміці за наступними етапами [16]:

- 1 етап – аналіз абсолютних показників;
- 2 етап – аналіз відносних показників;
- 3 етап – аналіз показників платоспроможності;
- 4 етап – визначення запасу фінансової стійкості.

У складі абсолютних показників фінансової стійкості зазвичай виділяють групу показників наявності джерел формування запасів та групу показників забезпеченості запасів джерелами їх формування. Залежно від рівня забезпеченості запасів джерелами їх формування визначають тип фінансової стійкості. Для характеристики джерел формування запасів визначають три основних показники [38]:

1. Наявність власних коштів (В) — визначається як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства:

$$B = BK - HA = \Phi.1 \text{ p.1495} + \text{p.1520} - \text{p. 1095}. \quad (1.1)$$

2. Наявність власних та довгострокових позикових коштів (ВД) - визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань (ДЗ):

$$\text{ВД} = \text{В} + \text{ДЗ} = \Phi.1 \text{ р.1495} + \text{р.1520} + \text{р. 1500} + \text{р.1510} + \text{р.1515} + \text{р.1525} + \text{р.1665} - \text{р. 1095}. \quad (1.2)$$

3. Наявність загальних коштів (ЗК) — визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):

$$\text{ЗК} = \text{ВД} + \text{КК} = \Phi.1 \text{ р.1495} + \text{р.1520} + \text{р. 1500} + \text{р.1510} + \text{р.1515} + \text{р.1525} + \text{р.1665} - \text{р. 1095}. \quad (1.3)$$

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування [37]:

1. Надлишок (+) або дефіцит (–) власних коштів (ФВ):

$$\Phi^{\text{В}} = \text{В} - \text{Зп}, \quad (1.4)$$

де Зп – запаси ($\Phi. 1 \text{ р. 1100} + \dots + \text{р. 1200}$).

2. Надлишок (+) чи дефіцит (–) власних та довгострокових позикових коштів (ФВД):

$$\Phi^{\text{ВД}} = \text{ВД} - \text{Зп}. \quad (1.5)$$

3. Надлишок (+) чи дефіцит (–) загальних коштів (ФЗК):

$$\Phi^{\text{ЗК}} = \text{ЗК} - \text{Зп}. \quad (1.6)$$

Для визначення типу фінансової стійкості використовують трьохкомпонентний показник [57]:

$$S = \{S1 (\pm \Phi^B), S2 (\pm \Phi^{BD}), S3 (\pm \Phi^{3K})\}. \quad (1.7)$$

На функцію S накладаються деякі обмеження. Перше обмеження визначається за формулою:

$$S=1, \text{ якщо } X>0. \quad (1.8)$$

Друге обмеження визначається за такою формулою:

$$S=0, \text{ якщо } X\leq 0. \quad (1.9)$$

Другий етап оцінки фінансової стійкості передбачає розрахунок ряду відносних коефіцієнтів, який найбільш повно наведений у роботі Школьник І. О. [62] (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Показники за типами фінансової стійкості

Показники	Типи фінансової стійкості			
	абсолютна стійкість $S = \{1,1,1\}$	нормальна стійкість $S = \{0,1,1\}$	передкризовий стан $S = \{0,0,1\}$	кризовий стан $S = \{0,0,0\}$
$\Phi^B = B - Зп$	$\Phi^B \geq 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^{BD} = BD - Зп$	$\Phi^{BD} \geq 0$	$\Phi^{BD} \geq 0$	$\Phi^{BD} < 0$	$\Phi^{BD} < 0$
$\Phi^{3K} = 3K - Зп$	$\Phi^{3K} \geq 0$	$\Phi^{3K} \geq 0$	$\Phi^{3K} \geq 0$	$\Phi^{3K} < 0$

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиковими коштами виділяються такі типи фінансової стійкості підприємства:

– абсолютна фінансова стійкість (зустрічається на практиці дуже рідко, коли власні обігові кошти забезпечують запаси й витрати);

– нормально стійкий фінансовий стан (коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних обігових коштів та довгостроковими позиковими джерелами);

– нестійкий фінансовий стан (коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних обігових коштів, довгострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат);

– кризовий фінансовий стан (коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство знаходиться на межі банкрутства).

Оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою відносних показників є одним з найпоширеніших елементів фінансового аналізу у практиці господарювання.

Зручність його застосування обумовлено, головним чином, наявністю необхідної вихідної інформації та інформативністю одержуваних у результаті значень коефіцієнтів. Одним з основних недоліків його застосування (як показав огляд економічної літератури за оцінкою фінансової стійкості) є те, що, і в зарубіжній, і вітчизняній практиці немає більш-менш чітко регламентованого набору фінансових коефіцієнтів [69].

Характеристика типів фінансової стійкості наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Характеристика типів фінансової стійкості [65].

Тип фінансової стійкості	Тривимірний показник	Джерела, які використовуються для покриття витрат	Коротка характеристика
Абсолютна фінансова стійкість	<input type="text"/>	Власні оборотні кошти	Висока платоспроможність
Нормальна фінансова стійкість	<input type="text"/>	Власні оборотні кошти й довгострокові кредити	Нормальна платоспроможність; ефективне використання позикових коштів; висока прибутковість виробничої діяльності
Нестійкий фінансовий стан	<input type="text"/>	Власні оборотні кошти, довгострокові та короткострокові кредити	Порушення платоспроможності; необхідність залучення додаткових джерел; можливість поліпшення ситуації
Кризовий фінансовий стан	<input type="text"/>	–	Неплатоспроможність підприємства; грань банкрутства

Кожен з авторитетних авторів визначає склад використовуваних ним показників з власного бачення, без належних обґрунтувань. Так, Н. А. Русак, для аналізу фінансової стійкості рекомендує використовувати 9 коефіцієнтів, М. Н. Крейніна – 7, В. В. Ковальов – 8 [58].

Наявність такої великої кількості недостатньо чітко впорядкованих показників значно ускладнює аналітичну діяльність. Фінансові коефіцієнти, повинні представляти не набір, а систему, тобто не суперечити один одному, не повторювати один одного, не залишати "білих плям" у оцінці фінансової стійкості підприємства.

В табл. 1.4 наведено відносні показники які використовуються при оцінці фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1.4 – Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства [47].

Назва показника	Орієнтовне значення	Характеристика
1	2	3
1. Коефіцієнт автономії	> 0,5 (збільшення)	Відношення суми власних коштів до підсумку балансу. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність від зовнішніх джерел
2. Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	< 0,5 (зменшення)	Характеризує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу
3. Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	< 0,5 (зменшення)	Показує, скільки позичених коштів залучено на одну гривню вкладених у активи власних коштів
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,5 (збільшення)	Характеризує ступінь мобільності використання власних коштів
5. Коефіцієнт фінансової залежності	< 0,2 (зменшення)	Показник обернений до коефіцієнта автономії, показує, яка сума вартості майна припадає на 1 грн. власних коштів
6. Коефіцієнт фінансової стабільності	> 1 (збільшення)	Характеризує співвідношення власних та позикових коштів
7. Маневреність робочого капіталу	за планом	Характеризує частку запасів у загальній сумі робочого капіталу
8. Коефіцієнт залучених джерел в необоротних	< 0,1 (зменшення)	Показує частину необоротних активів, яка фінансується за рахунок довгострокових

активах		залучених коштів
9. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	< 0,5 (зменшення)	Показує частку довгострокових позик, використаних для фінансування активів підприємства поряд з власними коштами
10. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	< 0,2 (норматив)	Визначає частину довгострокових зобов'язань в загальній сумі джерел формування
11. Коефіцієнт поточних зобов'язань	> 0,5 (збільшення)	Визначає питому вагу поточних зобов'язань в загальній сумі джерел формування

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
12. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	> 0,1 (збільшення)	Відображає, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних оборотних засобів
13. Коефіцієнт фінансового левериджу	< 0,1 (зменшення)	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань
14. Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	> 0,2 (збільшення)	Характеризує рівень покриття матеріальних оборотних активів

Очевидно, що частину показників фінансової стійкості при їх значній кількості можна розглядати як надлишкові. Це обумовлено тим, що деякі з них знаходяться у функціональній залежності між собою. Крім того порівняльний аналіз вітчизняних підприємств часто ускладнений, оскільки для багатьох коефіцієнтів досить складно підібрати адекватну базу порівняння, у зв'язку з тим що [29]:

- рекомендовані нормативні значення часто не узгоджені, не враховують галузеву специфіку і т.д.;
- складно отримати середньогалузеві значення;
- використання моделей і показників західних компаній, для вітчизняних підприємств не завжди коректно у зв'язку з непорівнянністю умов в яких функціонують наші підприємства.

Поряд із системою часткових показників активно використовується інтегральний показник, тим самим забезпечуючи виконання принципу комплексності.

Формування інтегрального підходу до оцінювання фінансової стійкості може базуватися на різних методичних підходах, зокрема: метод сум, метод коефіцієнтів, метод геометричної середньої, експертно-статистичний метод та метод відстаней. На противагу інтегральному показнику деякі вчені використовують комплексний рейтинговий показник, суть якого полягає у діленні фактичних показників організації на еталонні (нормативні) [51].

Для визначення інтегральних показників фінансової стійкості використовують як і методи бальної оцінки (скорингові методи оцінки кредитоспроможності), так і прогнозні показники загрози виникнення банкрутства.

Завершальним етапом оцінки є визначення запасу фінансової стійкості, що характеризує рівень захищеності основної діяльності, який є в підприємства на даний момент і яким можна скористатися на випадок форс-мажорних обставин [63].

Таким чином, підприємство проводячи комплексну оцінку за даним алгоритмом матиме можливість планувати обсяги залучення позикового капіталу, розміри зростання прибутку та забезпечувати розробку і реалізацію фінансової політики, яка сприятиме безперебійній діяльності під впливом змін внутрішнього і зовнішнього середовища, оскільки дані етапи охоплюють не тільки показники співвідношення власного та позикового капіталу й забезпеченості запасів джерелами їх формування, а й показники, які характеризують можливість підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями, здатність підтримувати стабільне функціонування при беззбитковому об'ємі виробництва.

Для визначення окремих аспектів функціонування підприємства та рівня його фінансової стійкості використовують абсолютні та відносні показники. Використання абсолютних показників не дає суттєвого науково-практичного ефекту, але використання їх в парі із відносними показниками, які фактично є співвідношенням деяких абсолютних показників, створює можливість для глибшої оцінки рівня фінансової стійкості. Потреба у формуванні цілісної

фінансової ситуації вимагає визначення відносної важливості показників. Це можна реалізувати через використання вагових коефіцієнтів, які обчислюють за допомогою експертного оцінювання чи статистичного моделювання [59].

Суттєвим є те, що науковці використовують виключно кількісні порівняння фактичних і нормативних значень в оцінці окремих фаз капіталу (залучення, розміщення, використання).

Реалізація цієї процедури в економічно розвинених країнах ніяких труднощів не викликає. Адже нормативні значення показників публікують інформаційні агентства у вигляді аналітичних даних, згрупованих у різноманітних аспектах. В національній економіці така практика відсутня, саме тому базу для оцінки фінансової стійкості використовують із закордонних джерел або доводиться самостійно їх розраховувати для кожного конкретного підприємства. На відміну від кількісного підходу, кількісно-якісний підхід оцінки фінансової стійкості використовується для оцінки циклу кругообігу капіталу в цілому [50].

Відомі методики оцінки фінансової стійкості не є прямо зорієнтованими на оцінку капіталу підприємства, а лише частково забезпечують його характеристику, виходячи за межі його балансової вартості. Попри те на підприємствах постіндустріального типу гудвіл та прирівняні до нього нематеріальні економічні ресурси часто значно перевищують балансову вартість активів підприємства. Не враховуючи цього факту, неможливо отримати реальні дані про фінансову стійкість господарюючого суб'єкта.

Висновки до розділу 1

Отже, фінансова стійкість – це такий його фінансовий стан, при якому досягається фінансова незалежність підприємства від зовнішніх позикових джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність та довгострокова перспектива розвитку діяльності підприємства. Це

узагальнююча характеристика фінансово-господарського стану підприємства, що знаходиться під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Рівень їх комплексного впливу на фінансову стійкість підприємства залежить від, обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни, обраної внутрішньої та зовнішньої політики та інших факторів.

Значна кількість чинників впливу на фінансову стійкість підприємства обумовлює відсутність в економічній літературі єдиного підходу до її визначення та оцінки. В основному, фінансову стійкість підприємства оцінюють за допомогою абсолютних і відносних показників. В залежності від значення абсолютних показників відносно нуля, виділяють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна, нормальна фінансова стійкість, нестійкий фінансовий стан та критичний фінансовий стан.

Управління фінансовою стійкістю підприємства являє собою сукупність принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень щодо формування й розподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення зростання вартості підприємства та стабільного фінансового забезпечення в поточному та довгостроковому періоді.

Оцінка поточного стану фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі різноманітних методів фінансового аналізу (розрахунок аналітичних коефіцієнтів і порівняння їх з нормативними значеннями та ін.). Від досягнутого рівня фінансової стійкості залежить і зворотний зв'язок зі стратегічними цілями управлінського впливу на капітал, ресурси і результати діяльності підприємства. Показники та індикатори фінансової стійкості, характеризуючи результат поточного, інвестиційного та фінансового розвитку підприємства, є важливим інформаційним полем для інвесторів та кредиторів щодо здатності виконувати свої зобов'язання.

2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є юридичною особою, що провадить свою господарську діяльність згідно з чинними законодавством України. Місцезнаходження підприємства: 69063, Запорізька область, Олександрівський район, м. Запоріжжя, вул. Святого Миколая, 7. [14]

Поштовхом для розвитку підприємства вже в незалежній Україні стала державна реєстрація ЗАТ «Запорізька кондитерська фабрика», що було створене на підставі рішення установчих зборів засновників від 15.10.1994 р. шляхом реорганізації (перетворення) орендного підприємства «Запорізька кондитерська фабрика» внаслідок повного викупу державного майна цього підприємства організацією орендарів Запорізької кондитерської фабрики за договором купівлі-продажу державного майна.

Засновниками підприємства є члени організації орендарів Запорізької кондитерської фабрики [9].

Метою функціонування підприємства є здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів, максимізації добробуту акціонерів у вигляді зростання ринкової вартості акцій підприємства, а також отримання акціонерами дивідендів.

Відповідно до статуту економічними видами господарської діяльності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є такі:

- основним видом діяльності є виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів (КВЕД 10.82);
- оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами (КВЕД 46.36);
- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно

продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (КВЕД 47.11);

– роздрібна торгівля з лотків і на ринках харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами (КВЕД 47.81);

– вантажний автомобільний транспорт (КВЕД 49.41).

Основними видами продукції ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є виробництво цукрових та мучнистих кондитерських виробів, роздрібна та оптова торгівля кондитерськими виробами, за рахунок чого підприємство в 2018 р. отримало понад 10 % доходу.

Підприємство має Сертифікат відповідності системи менеджменту якості, що засвідчує відповідність якості виробництва міжнародним стандартам ISO 9001:2008 за методикою стандарту ISO 19011:2011.

Ринок кондитерських виробів в Україні є висококонцентрованим. На думку експертів, кондитерський ринок в Україні характеризується низкою особливостей, зокрема: матеріалоемність більша частина витрат спрямована на придбання сировини; коливання цін на сировину (цукор, борошно, какао-боби) протягом року; сезонність виробництва восени та взимку попит на кондитерські вироби збільшується, а отже зростають і обсяги виробництва. Близько 82 % ринку збуту розподілено між концернами «Рошен», «Конті», «АВК», «Бісквіт-шоколад» і «Житомирські ласощі». Не великі підприємства займають вільні ніші в регіонах [14].

Основними споживачами виробів ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є Запорізька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Львівська, Луганська та Донецька області. На їх долю приходиться більше ніж 71 % продукції яка реалізується товариством. Експорт підприємства складає 29 % від загального об'єму продажів.

Підприємство не має дочірніх підприємств, філій та інших структур, а також не входить до складу господарських об'єднань.

Загальні Збори акціонерів є вищим органом управління підприємством. Наглядова рада – орган, який здійснює захист прав акціонерів, і в межах компетенції, визначеної законодавством України та статутом, контролює і

регулює діяльність виконавчої дирекції.

Виконавча дирекція ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» – одноособовий виконавчий орган, який здійснює управління поточною діяльністю. Ревізійна комісія – орган, що здійснює перевірку фінансово-господарської діяльності підприємства [14].

Головною структурою підприємства є основне виробництво, до складу якого входять такі цехи: цукерковий, карамельний, цех печива та халви, а також допоміжні служби: транспортна дільниця, відділи головного механіка та головного енергетика.

Адміністративно-управлінський персонал – це керівники фабрики та структурних підрозділів, працівники фінансової бухгалтерії, відділу забезпечення виробництва та відвантаження продукції, відділу з продажу та маркетингу, сектору з кадрової роботи та служби безпеки, охорони праці, юридичної служби.

Підприємство є відповідальним роботодавцем, забезпечуючи належні умови праці, конкурентоспроможний рівень оплати праці та дбаючи про безпеку життєдіяльності працівників та соціальну сферу. Аналіз забезпеченості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» персоналом проведено за допомогою даних табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура персоналу ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» по категоріях за 2015–2018 рр.

Показники	Середньооблікова чисельність, осіб			Частка, %		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Персонал у т.ч.	234	246	248	92,13	95,72	96,50
Виробничий персонал	193	207	207	75,98	80,54	80,54
Керівники	10	11	11	3,94	4,28	4,28
Фахівці	22	20	22	8,66	7,78	8,56
Службовці	9	8	8	3,54	3,11	3,11
Інший персонал	20	11	9	7,87	4,28	3,50
Усього підприємству по	254	257	257	100	100	100

Таким чином, проведений аналіз структури персоналу по категоріях показав, що за 2015–2018 рр. на підприємстві відбулося не суттєве збільшення чисельності робітників. При цьому це збільшення відбулося за рахунок прийняття на роботу додаткових 14 працівників категорії «Виробничий персонал». Це свідчить про те, що у 2017 р. підприємство наростило обсяги виробництва й з'явилася потреба збільшувати кількість виробничого персоналу. З метою оптимізації структури працівників підприємства за звітний період відбулося зменшення працівників іншого персоналу більше ніж у два рази з 20 осіб у 2016 р. до 9 у 2018 р.

Фонд оплати праці за звітний період склав 16327 тис. грн. і збільшився на 210 тис. грн проти 16117 тис. грн за 2017 р. Збільшення фонду оплати праці було досягнуто за рахунок збільшення окладів та тарифів, а також за рахунок збільшення обсягів виробництва. Товариством проводиться кадрова програма навчання працівників робочим спеціальностям за методами наставництва з метою забезпечення рівня кваліфікації персоналу операційним потребам підприємства.

Товариство є платником податку на прибуток на загальних підставах.

ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» являється платником ПДВ на загальних підставах.

Грошові розрахунки між підприємствами здійснюються в безготівковому порядку через заснування банків і за згодою (із доручення) платника. Підприємство обслуговується АТ КБ «ПриватБанк», також є відкритий рахунок у банку «Укрсиббанку».

На даний момент підприємство використовує в основному передплату. Підприємство в такий спосіб мінімізує ризик неотримання коштів за відвантаженою продукцією. Дана форма розрахунків дозволяє працювати з різноманітними споживачами, не аналізуючи ліквідність їхнього балансу й інші економічні показники. Тут діє простий і вірний принцип: «оплатив – одержав». Проте навіть при такій діючій формі розрахунків для підприємства існують визначені труднощі при використанні коштів.

Майно Товариства складається з основних та оборотних фондів і нематеріальних активів, а також інших цінностей, вартість яких відображена в балансі Товариства.

Інформація про основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства наведена у табл. 2.2 (ДОДАТКИ А, Б).

Таблиця 2.2 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення 2018/2016 рр.	
	2016	2017	2018	тис. грн.	%
Дохід від реалізації товарів	110332	130167	127452	17120	15,52
Собівартість реалізованих товарів	93539	114356	105865	12326	13,18
Валовий прибуток	16793	15811	21587	4794	28,55
Чистий прибуток (збиток)	747	-437	72	-675	-90,36
Середньорічна вартість основних засобів	30068,5	32404,5	35825,5	5757	19,15
Середньорічна вартість власного капіталу	16828,5	16697,5	27346	10517,5	62,50
Статутний капітал	17416	17416	39344	21928	125,91
Власний капітал	16916	16479	38213	21297	125,90
Валюта балансу	58770	67280	79691	20921	35,60

З даної таблиці видно, що дохід від реалізації товарів у 2018 р. знизився порівняно з 2016 р. на 15,52 % або 17120 тис. грн. і становив 127452 тис. грн. Також зросла собівартість реалізованих товарів на 13,18 % (12326 тис. грн.) та склала 105865 тис. грн. Валовий прибуток підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за аналізований період зріс на 4794 тис. грн. та склав у 2018 р. 21587 тис. грн, це пояснюється збільшенням фактичного обсягу реалізації продукції підприємством за умов менших темпів зростання її собівартості. В свою чергу, підприємство, отримавши у 2017 р. збиток у розмірі 437 тис. грн. В результаті зменшення інших операційних та адміністративних витрат, що покликано співставне зменшення загальної величини операційних витрат, у 2018 р. підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 72 тис. грн. Динаміка основних фінансово показників діяльності наведено на рис. 2.1.

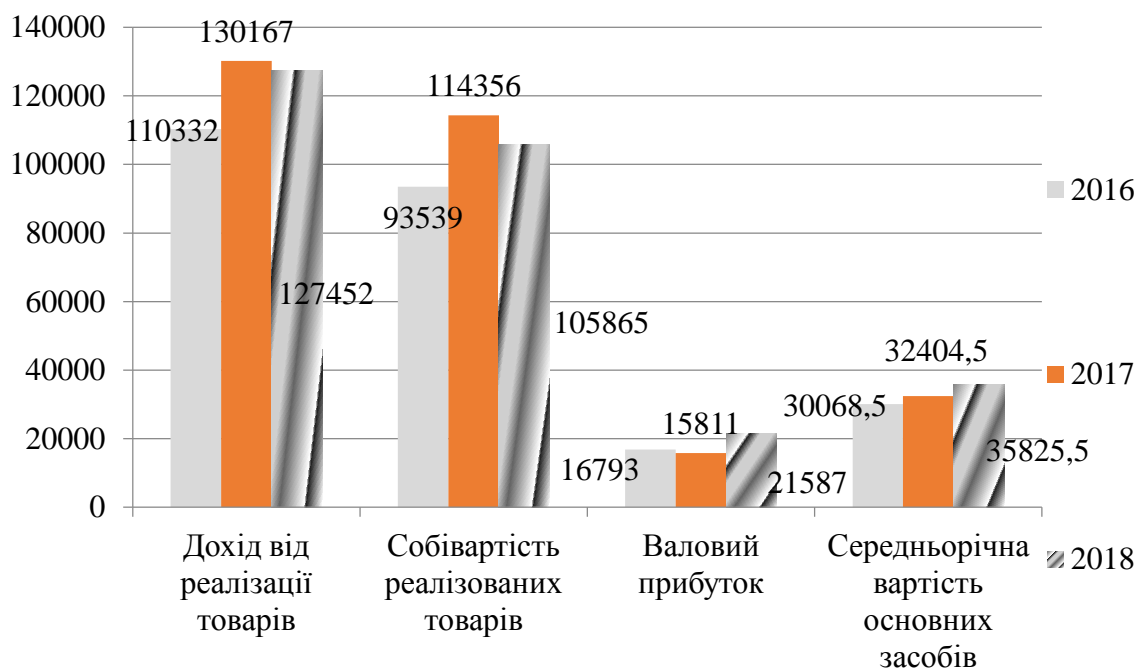

Рис. 2.1 – Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016 – 2018 рр., тис. грн.

За період, що аналізується, середньорічна вартість основних засобів зросла на 19,15 % або на 5757 тис. грн та склала у 2018 р. 35825,5 тис. грн. Також зросла середньорічна вартість власного капіталу – на 62,50 % або на 10517,5 тис. грн. і склала 27346 тис. грн. Це відбулось за рахунок збільшення розміру статутного капіталу та зменшення непокритого збитку у 2018 р., що свідчить про підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Вартість власного капіталу підприємства у 2018 р. у порівнянні з 2016 р. зросла на 125,90 % або на 21297 тис. грн. та склала 38213 тис. грн., що також можна пояснити покриттям збитків підприємства та підвищення розміру статутного капіталу у 2018 р.

Взагалі, значення валюти балансу за аналізований період зросло на 35,60 % або на 20921 тис. грн. та у 2018 р. склало 79691 тис. грн. Це відбулось через збільшення суми власного капіталу підприємства.

Позитивні зміни основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства стали результатом реалізації розробленої у 2017 р.

стратегії виходу з кризи та подальшого розвитку ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», згідно якої керівництвом робиться ставка на розширення об'єму реалізації, а також на підвищення якості продукції для завоювання конкурентних позицій на ринку.

Отже, підприємство ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» має нестійку тенденцію до покращення свого фінансово-господарського стану завдяки зростанню основних показників діяльності.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому. Для визначення фінансового стану використовують низку аналітичних показників: ліквідності, платоспроможності, майнового стану, рентабельності тощо.

Аналіз майна підприємства має важливе значення, оскільки від його величини та структури залежать обсяги діяльності, рівень платоспроможності та фінансова стійкість, а також розвиток суб'єкта господарювання.

Майновий стан підприємства характеризується використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є баланс підприємства. Під час аналізу активу й пасиву балансу визначаються показники структури, динаміки балансу, структурної динаміки балансу.

Для загальної оцінки динаміки фінансового стану підприємства проведемо аналіз структури та динаміки статей балансу підприємства за період 2016–2018 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз структури та динаміки активів балансу

підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Стаття	Рік						Відхилення 2018/2016 +,-
	2016		2017		2018		
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	
Необоротні активи, у т.ч.	33234	56,55	37638	55,94	46832	58,77	13598
основні засоби	30323	51,60	34486	51,26	37165	46,64	6842
капітальні вкладення	2844	4,84	3115	4,63	9660	12,12	6816
Оборотні активи, у т.ч.	24845	42,27	28967	43,05	32186	40,39	7341
запаси	11923	20,29	12626	18,77	16221	20,35	4298
дебіторська заборгованість	4952	8,43	6360	9,45	6237	7,83	1285
грошові кошти	2063	3,51	3665	5,45	1054	1,32	-1009
Всього активів	58770	100	67280	100	79691	100	20921

З проведених розрахунків видно, що в структурі активів підприємства у 2018 р. найбільшу питому вагу у структурі активів (58,77 %) складають необоротні активи. За аналізований період їх обсяг зріс на 13598 тис. грн. та у 2018 р. склав 46832 тис. грн.

В свою чергу, обсяг оборотних активів також збільшився на 7341 тис. грн. та у 2018 р. склав 32186 тис. грн. Це в основному пояснюється зростанням сум запасів на 4298 тис. грн., яка на кінець аналізованого періоду склала 16221 тис. грн та дебіторської заборгованості на 1285 тис. грн. (на кінець аналізованого періоду загальна вартість яких склала 16221 тис. грн.).

Враховуючи той факт, що будь-якому підприємству для придбання засобів, предметів виробництва і для обслуговування самого процесу виробництва необхідний капітал, вважаємо за необхідне провести аналіз капіталу підприємства.

Зазначений аналіз є важливим також з погляду того, що від того, наскільки ефективно була сформована структура капіталу та відбулося його подальше розміщення, багато в чому залежить фінансова стійкість підприємства.

Аналіз структури і динаміки капіталу ПрАТ «Запорізька кондитерська

фабрика» за аналізований період представлений на рис. 2.2

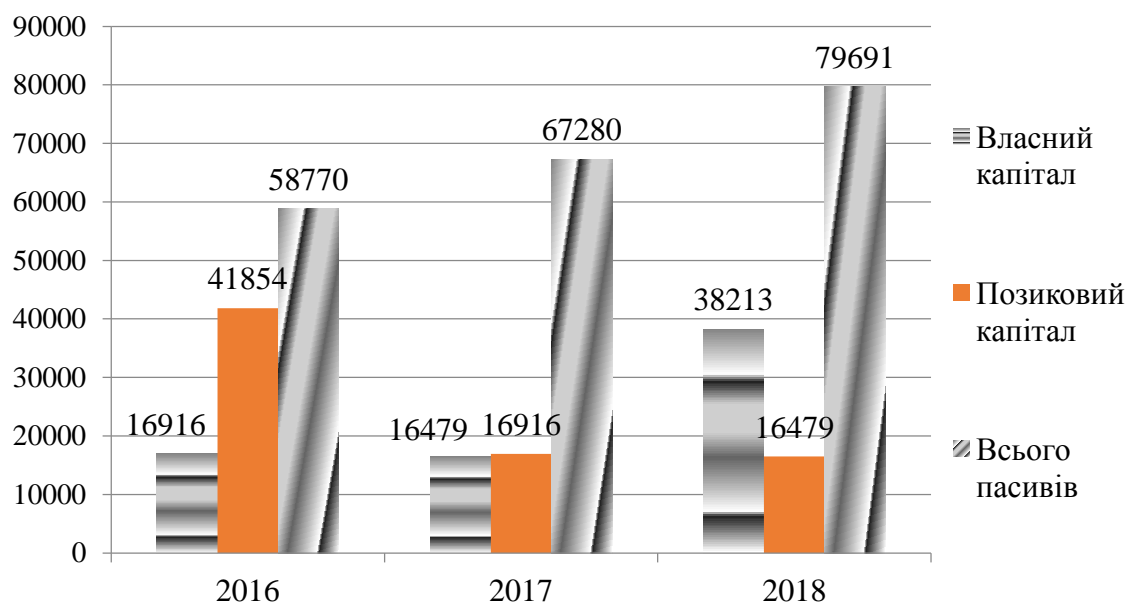

Рис. 2.2 – Динаміка основних статей пасивів ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр., тис. грн.

Як бачимо, протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення загальної суми капіталу – на 20921 тис. грн (35,60 %), що підтверджує збільшення масштабів діяльності підприємства. При цьому в структурі капіталу протягом всього періоду переважає позиковий капітал.

Таким чином, поряд зі зростанням власного капіталу на кінець 2018 р. бачимо збільшення позикового капіталу підприємства в абсолютному розмірі (на 41478 тис. грн), питома вага якого складає 52,05–75,51 % від загального розміру джерел фінансування. Збільшення власного капіталу підприємства свідчить про збільшення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та відповідно зменшення залежності підприємства від кредиторів за найбільш терміновими зобов'язаннями, які мають бути погашені протягом року, що зменшує ризик неможливості розрахунку, особливо в тому випадку, якщо всі кредитори пред'являть свої вимоги одночасно.

Серед позикового капіталу відбулося зменшення питомої ваги як довгострокової заборгованості з 6,67 % у 2016 р. до 4,74 % у 2018 р. так і

короткострокової заборгованості з 64,54 до 47,31 % відповідно (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Аналіз структури та динаміки пасивів балансу підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Стаття	Рік						Відхилення 2018/2016 +,-
	2016		2017		2018		
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	
Власний капітал, у т.ч.	16916	28,78	16479	24,49	38213	47,95	21297
статутний капітал	17416	29,63	17416	25,89	39344	49,37	21928
Капітал у дооцінках	21973	37,39	21972	32,66	1753	2,20	-20220
Резервний капітал	611		611		-		
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-23099	-39,30	-23535	-34,98	-2899	-3,64	20200
Позиковий капітал, у т.ч.	41854	71,22	50801	75,51	41478	52,05	-376
довгострокова заборгованість	3922	6,67	3867	5,75	3780	4,74	-142
короткострокова заборгованість	37932	64,54	46934	69,76	37698	47,31	-234
кредиторська заборгованість	41626	70,83	50347	74,83	41478	52,05	-148
Всього пасивів	58770	100	67280	100	79691	100	20921

Необхідно зазначити, що в структурі власного капіталу підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» протягом 2016–2018 рр. непокритий збиток у 2016 р. становив 23099 тис. грн., у 2018 р. 2899 тис. грн. На кінець аналізованого періоду його розмір зменшився на 20200 тис. грн. Крім того, як позитивне явище слід зазначити факт, що в структурі власного капіталу на кінець періоду частка статутного капіталу збільшується.

Майновий стан підприємства визначається сукупністю належних йому майнових прав та зобов'язань. Показники майнового стану відображено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Оцінка майнового стану підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018/ 2016	2018/ 2017
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,22	0,23	0,23	0,01	0,00
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,78	0,77	0,77	-0,01	0,00
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,01	0,01	-	-

Дані табл. 2.5 свідчать, що коефіцієнт зносу основних засобів у 2018 р. збільшився на 0,01 порівняно з 2016 роком та склав 0,23, що є негативною тенденцією та свідчить про те, що підприємство недостатньо уваги відновленою матеріально-технічної бази.

Динаміка основних коефіцієнтів майнового стану ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр. наведено на рис. 2.3.

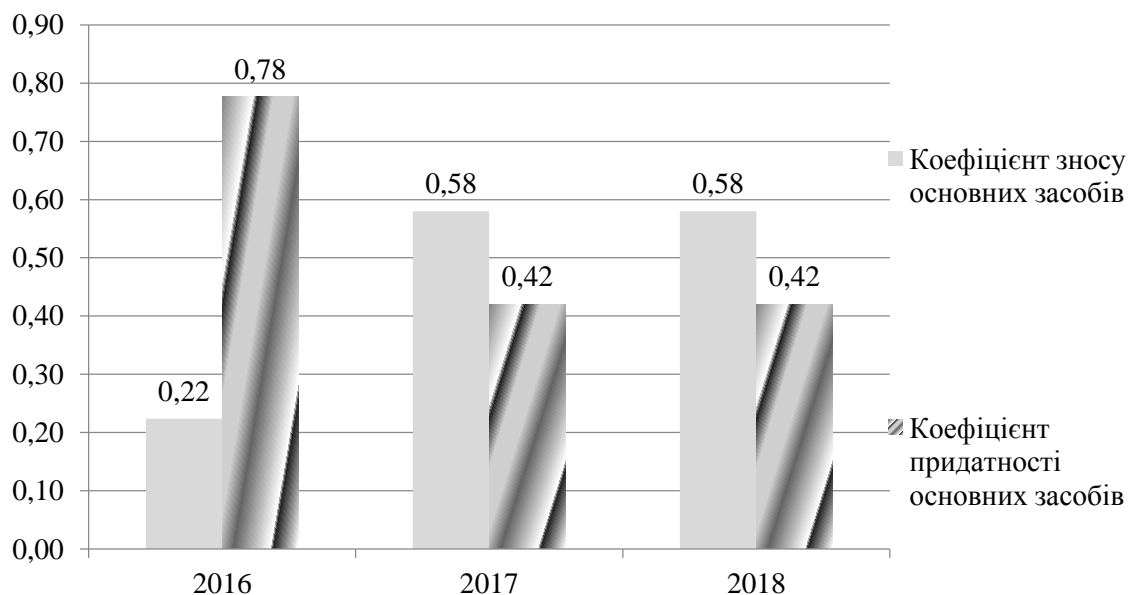

Рис. 2.3 – Динаміка основних коефіцієнтів майнового стану ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр.

Коефіцієнт придатності протягом аналізованого періоду знизився на 0,01 та у 2018 р. склав 0,77. Тобто на підприємстві практично не проводиться оновлення основних фондів, які фізично та морально застаріли. Коефіцієнт оновлення та коефіцієнт вибуття протягом аналізованого періоду знаходились в одних межах та у 2018 р. склали 0,02 та 0,01 відповідно. Це свідчить про досить низький рівень оновлення основних фондів на підприємстві.

Ліквідність підприємства – це спроможність швидко реалізувати його активи й одержати грошові кошти для оплати своїх зобов’язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери) і короткострокової заборгованості. Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчатиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їх реальні надходження.

Оцінка ліквідності підприємства зображено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Оцінка ліквідності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018/2016	2018/2017
Коефіцієнт покриття	0,65	0,62	0,85	0,20	0,24
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,34	0,35	0,42	0,08	0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,08	0,03	-0,03	-0,05
Чистий оборотний капітал, тис. грн	-13087	-17967	-5512	7575	12455

З розрахунків, наведених у таблиці, видно, що коефіцієнт покриття, значення якого повинно бути > 1 , не відповідає вимогам нормативу. Отже, підприємство за рахунок оборотних активів не має змоги погасити свої поточні зобов’язання.

З таблиці видно, що підприємство за аналізований період не було спроможне погасити свої поточні зобов’язання за рахунок грошових коштів та коштів у розрахунках з дебіторами, так як максимальне значення коефіцієнта швидкої ліквідності склало 0,42 у 2018 р., тобто підприємство спроможне погасити лише 42 % поточних зобов’язань, що свідчить про необхідність підвищення платіжних можливостей підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає частку боргів підприємства, яка може бути сплачена негайно. Нормативне значення цього показника знаходиться в межах 0,2–0,25. За даними таблиці, підприємство не спроможне сплатити борги, оскільки розраховані значення коефіцієнта значно нижчі від нормативних, що свідчить про недостатню кількість абсолютно

ліквідних активів (грошових коштів і їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій) для погашення поточних зобов'язань.

Динаміку показників ліквідності наведено на рис. 2.4.

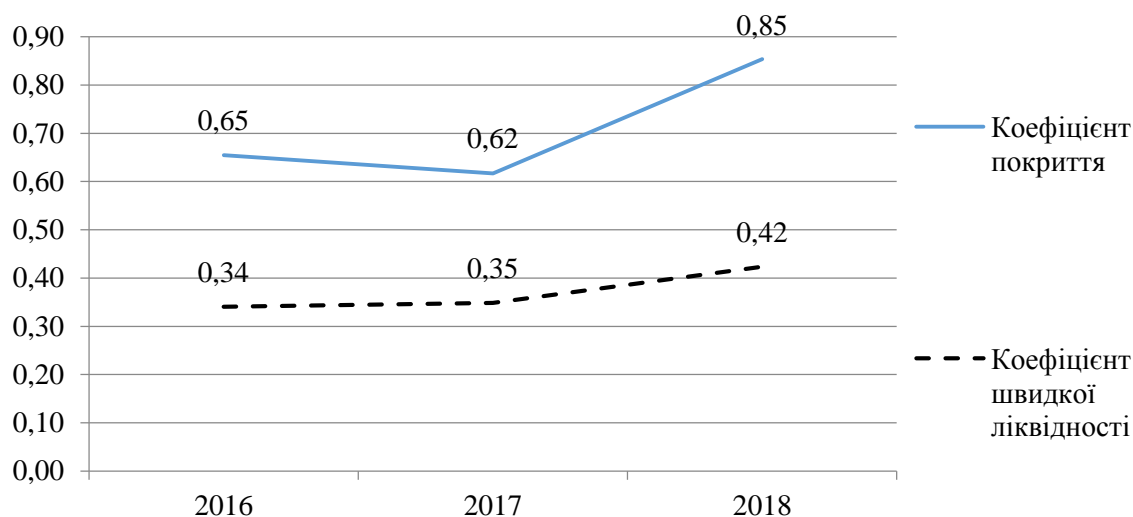

Рис. 2.4 – Динаміка основних показників ліквідності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Чистий оборотний капітал – величина, значення якої свідчить про здатність сплачувати підприємством свої поточні зобов'язання та розширювати свою подальшу діяльність. Значення показника повинно бути > 0 та прямувати до збільшення. Даний показник має негативне значення за весь аналізований період. Найменше значення показник має у 2016 р. і становить - 13087 тис. грн. Проте на кінець 2018 р. підприємство значно зменшило негативне значення показника до -5512 тис. грн., що свідчить про певне покращення його фінансово-господарського стану.

Аналіз ділової активності дозволяє здійснити аналіз ефективності основної діяльності підприємства та здійснюється за допомогою розрахунку коефіцієнтів оборотності. Коефіцієнти оборотності – система показників фінансової активності підприємства, яка показує, наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності. Для підвищення ефективності діяльності необхідно, щоб дані показники мали

тенденцію до зростання.

Оцінка показників ділової активності підприємства наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Оцінка ділової активності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018/ 2016	2018/ 2017
Коефіцієнт оборотності активів	1,88	1,93	1,60	-0,28	-0,34
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,84	3,50	3,97	0,13	0,46
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	22,28	20,47	20,43	-1,85	-0,03
Коефіцієнт оборотності основних засобів	3,64	3,77	3,43	-0,21	-0,35
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6,52	7,90	3,34	-3,19	-4,56
Термін погашення дебіторської заборгованості	16,2	17,6	17,6	1,5	0,0
Термін погашення кредиторської заборгованості	79,5	90,3	75,4	-4,2	-14,9
Термін погашення матеріальних запасів, днів	45,9	39,7	55,2	9,3	15,4
Тривалість операційного циклу, днів	62,0	57,3	72,8	10,7	15,4
Тривалість фінансового циклу, днів	-17,5	-32,9	-2,6	14,9	30,3

Аналіз значення коефіцієнтів, наведених в таблиці, дозволяє стверджувати, що не всі показники ділової активності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» відповідають стандартним обмеженням.

Коефіцієнт оборотності активів за період 2016–2018 рр. знизився на 0,28 п., коефіцієнт оборотності основних засобів зменшився на 0,21 п., а коефіцієнт оборотності власного капіталу – на 3,19 п., що є негативною тенденцією та свідчить про неефективне використання на підприємстві усіх наявних ресурсів, основних засобів та власного капіталу.

В свою чергу, коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованостей на відміну від дебіторської за період збільшився, а строки її погашення, що

свідчить, що постачальники підприємства посилили вимоги щодо вчасності її погашення. І навпаки зменшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості зумовлене тим, що підприємство не в змозі зменшити терміни погашення покупцями придбаної ними продукції.

Крім того слід підкреслити, що погіршення ділової активності підприємства року призвело до зростання операційного циклу на 10,7 днів (насамперед через відвернення коштів в дебіторську заборгованість). Зазначимо, що нестача вільних коштів через замороження їх у дебіторській заборгованості гальмує процес діяльності та знижує ділову активність ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика».

Слід відзначити, що підприємство зменшило у своїй діяльності використання кредиторської заборгованості оскільки термін її погашення зменшилося з 79,5 до 75,4 днів.

Водночас ці показники значно вищі за терміни погашення дебіторської заборгованості, що свідчить про те, що підприємство розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями набагато повільніше, ніж воно отримує погашення заборгованості від дебіторів. Зазначене має позитивний вплив на фінансову стійкість підприємства, така тенденція спостерігається за весь аналізований період.

Продовж періоду аналізу ми бачимо від'ємне значення тривалості фінансового циклу (хоча динаміка позитивна оскільки від'ємне значення зменшується). Саме через несвоєчасність розрахунків з кредиторами тривалість фінансового циклу є від'ємною.

Динаміка основних показників ділової активності підприємства наведена на рис. 2.5.

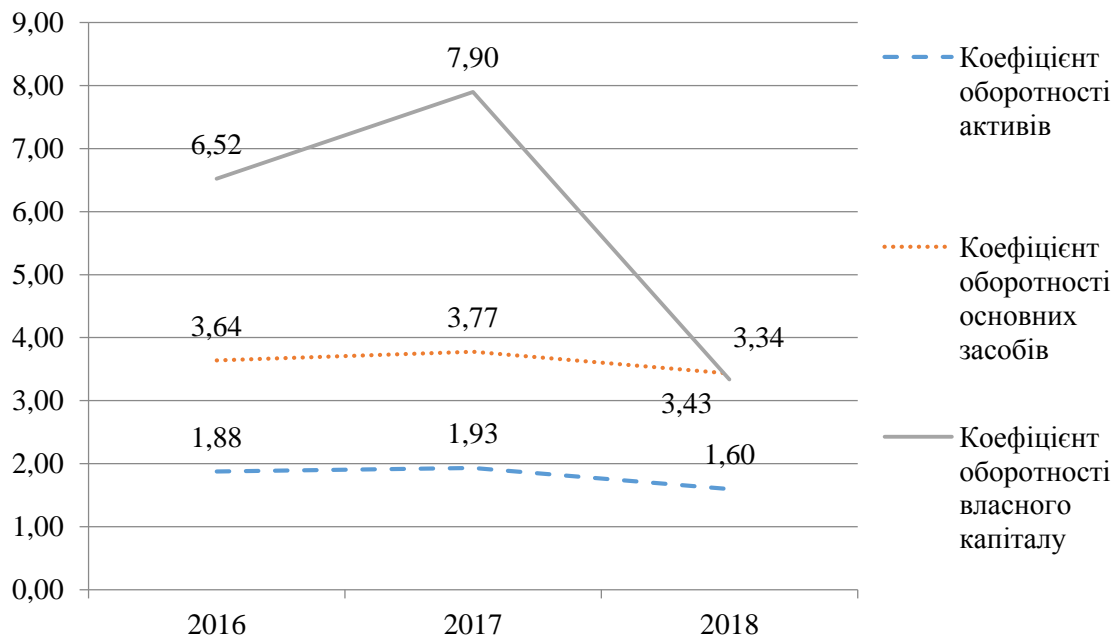

Рис. 2.5 – Динаміка основних показників ділової активності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Важливим етапом аналізу результатів господарської діяльності підприємства є аналіз рентабельності. Показники рентабельності є якісними показниками ефективності роботи підприємства.

Показники рентабельності дають уяву про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, які впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства. Таким чином, аналіз рентабельності дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Рентабельність є однією із головних вартісних характеристик ефективності діяльності підприємства, яка відображає рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі діяльності. Результати оцінки показників рентабельності підприємства представлені в табл. 2.8.

З розрахунків, наведених у таблиці ми бачимо, що у 2016 р. показники рентабельності підприємства мали негативні значення. Це пояснюється отриманими збитками у цей період. У 2017–2018 роках дані показники мають

позитивні значення, що відповідає встановленим нормативам, але є досить низькими, щоб стверджувати про високу ефективність використання активів і власного капіталу підприємства та про ефективність господарської діяльності в цілому.

Таблиця 2.8 – Оцінка рентабельності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018/2016	2018/2017
Коефіцієнт рентабельності активів	1,27	-0,65	0,09	-1,2	0,7
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	4,42	-2,65	0,19	-4,2	2,8
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,68	-0,34	0,06	-0,6	0,4
Коефіцієнт рентабельності продажів	17,95	13,83	20,39	2,4	6,6

Як бачимо з таблиці всі показники рентабельності окрім рентабельності продажів протягом 2017–2018 рр. мали тенденцію до зменшення.

На кінець 2018 року порівняно з базовим 2016 р. рентабельність власного капіталу зменшилася – на 4,2 %, враховуючи тенденцію до збільшення власного капіталу у питомій вазі капіталу при загальній тенденції збільшення капіталу підприємства, цю тенденцію слід сприймати однозначно позитивно.

Рентабельність продажу збільшилася протягом аналізованого періоду на 2,4%, що вказує на зростання прибутку з кожної гривні продажу. Зменшення рентабельності активів на 1,2 % свідчить про зниження ефективності використання сукупних активів підприємства,, що підтверджує раніше зроблені висновки та має оцінюватися негативно. Зниження рентабельності продукції на 0,6 % перш за все пов'язано зі збільшенням обсягів інших операційних та фінансових витрат та є негативним явищем.

Динаміка показників рентабельності підприємства наведена на рис. 1.7.

Позитивно слід оцінити той факт, що протягом 2017–2018 рр. намітилася позитивна динаміка зростання усі коефіцієнтів рентабельності, отже

діяльність підприємства знаходиться в зоні прибутковості та результати покращуються.

Загалом фінансове становище ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» можна вважати нестабільним. Підприємство має проблеми з майновим станом, ліквідністю, платоспроможністю, рентабельністю та діловою активністю. У 2017 р. підприємство отримало значні збитки у розмірі 437 тис. грн, проте вже у 2018 р. воно отримало незначний прибуток, який склав 72 тис. грн. Тобто ми бачимо, що підприємство поступово виходить з кризового стану, що дає можливість зробити прогнози про його подальший розвиток та підвищення ефективності діяльності.

2.3 Оцінка фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість – це такий його фінансовий стан, при якому досягається фінансова незалежність підприємства від позикових джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність та довгострокова перспектива розвитку діяльності підприємства. Це узагальнююча характеристика фінансово-господарського стану підприємства, що знаходиться під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Для оцінки фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» спочатку проведемо аналіз відносних та абсолютних показників фінансової стійкості, що дасть змогу визначити основні тенденції та тип фінансової стійкості на підприємстві.

Аналіз абсолютних показників підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» наведено в табл. 2.9.

Як бачимо з таблиці, протягом 2016–2018 років підприємство має кризовий фінансовий стан, що в цілому свідчить про порушення платоспроможності, необхідність залучення додаткових джерел та можливість поліпшення ситуації.

Таблиця 2.9 – Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016 – 2018 рр., тис. грн.

Показники	Рік		
	2016	2017	2018
Джерела власних коштів	16916	16479	38213
Необоротні активи	33234	37638	46832
Наявність власних оборотних коштів	-16318	-21159	-8619
Довгострокові позикові кошти	3922	3867	3780
Наявність власних та довгострокових позикових джерел	-12396	-17292	-4839
Короткострокові позикові кошти	-	-	7789
Загальна величина основних джерел формування запасів	-12396	-17292	2950
Загальна величина запасів	11923	12626	16221
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	-28241	-33785	-24840
Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	-24319	-29918	-21060
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів	-24319	-29918	-13271
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(0,0,0) кризовий фінансовий стан	(0,0,0) кризовий фінансовий стан	(0,0,0) кризовий фінансовий стан

Кризове фінансове положення свідчить, що для покриття запасів використовуються всі можливі джерела, проте існують можливості для підвищення платоспроможності, наприклад, за рахунок скорочення дебіторської заборгованої та прискорення оборотності оборотного капіталу.

Аналіз показників, наведених в таблиці, дозволяє зробити висновок, що у 2016–2018 рр. на підприємстві запаси формуються з використанням всіх фінансових джерел, а також розміру власного капіталу не вистачає для покриття вартості необоротних активів.

Крім того за рахунок залучення позикових джерел підприємство не здатне повністю забезпечуються запаси. Проте в динаміці ми бачимо, що розмір цієї нестачі з кожним роком аналізованого періоду зменшується з -24319 тис. грн у 2016 р. до -13271 тис. грн у 2018 р., що свідчить про певне

покращення фінансової стійкості та ефективності фінансово-господарської діяльності аналізованого підприємства.

Підкреслимо, що порушення фінансової стійкості вважаються нормальними, якщо виконуються такі умови:

– запаси (ВЗ) і готова продукція (ГП) дорівнюють сумі короткострокових кредитів і позикових коштів (ККПК), що беруть участь у формуванні запасів, або перевищують її.

– незавершене виробництво (НВ) і витрати майбутніх періодів (ВМП) дорівнюють величині власного оборотного капіталу або менші від неї.

Перевірка виконання умов для аналізованого підприємства наведена в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Перевірка допустимості порушення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» протягом 2016 – 2018 рр.

Умова	2016 рік	2017 рік	2018 рік
$VZ + GP > KPKK$	$6787+4731 < 37932$	$6874+4756 < 46934$	$9628+5744 < 37698$
Виконання умови	Умова не виконується	Умова не виконується	Умова не виконується
$NB + VMP < VOK$	$233 > -16318$	$693 > -21159$	$390+270 > -8619$
Виконання умови	Умова не виконується за рахунок відсутності власного оборотного капіталу	Умова не виконується за рахунок відсутності власного оборотного капіталу	Умова не виконується за рахунок відсутності власного оборотного капіталу

Як бачимо з таблиці, що перша умова протягом всього аналізованого періоду не виконується тому зумовлене порушення фінансової стійкості в даний період.

Що стосується виконання другої умови, то за умови відсутності у підприємства власних оборотних коштів, слід констатувати неефективність управління фінансовою стійкістю, що зумовлює необхідність для підприємства вжиття термінових заходів для вирішення проблем з недостатнім рівнем власної фінансової стійкості.

Відзначимо, що окрім абсолютних показників, фінансову стійкість підприємства також характеризують показники відносні. Усі відносні показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства можна умовно об'єднати в декілька груп

Результати розрахунку відносних показників представлено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за період 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018/ 2016	2018/ 2017
Показники ступеню фінансової незалежності					
Коефіцієнт автономії	0,29	0,24	0,48	0,19	0,23
Коефіцієнт фінансової залежності	3,47	4,08	2,09	-1,39	-2,00
Коефіцієнт фінансового важелю	0,23	0,23	0,10	-0,13	-0,14
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,35	0,30	0,53	0,17	0,22
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,19	0,19	0,09	-0,10	-0,10
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,91	0,92	0,91	0,00	-0,02
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	2,47	3,08	1,09	-1,39	-2,00
Показники стану основних засобів					
Коефіцієнт мобільних та іммобілізованих коштів	0,75	0,77	0,69	-0,06	-0,08
Коефіцієнт постійного активу	1,96	2,28	1,23	-0,74	-1,06
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,72	0,71	0,67	-0,05	-0,04
Коефіцієнт вартості основних засобів	0,52	0,51	0,47	-0,05	-0,05
Показники стану оборотних засобів					
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	-0,66	-0,73	-0,27	0,39	0,46
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	-1,37	-1,68	-0,53	0,84	1,14
Коефіцієнт співвідношення запасів та власних оборотних коштів	-0,73	-0,60	-1,88	-1,15	-1,29
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,96	-1,28	-0,23	0,74	1,06
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	-0,13	-0,17	-0,12	0,00	0,05
Коефіцієнт вартості матеріальних оборотних коштів у майні	0,21	0,20	0,21	0,00	0,01

З розрахунків, наведених у таблиці, можна зробити висновок, що коефіцієнт автономії у 2016 р. склав 0,29, у 2017 р. – 0,24, а у 2018 р. – 0,48.

Тобто у 2018 р. майже 50 % коштів, вкладених у діяльність підприємства, склали власні фінансові ресурси.

Коефіцієнт фінансової залежності – одна з найважливіших характеристик стійкості фінансового стану підприємства, його незалежності від позикових джерел. Станом на кінець звітної періоду порівняно з базовим 2016 р. значення коефіцієнта зменшилося на 1,39 п. , що свідчить про підвищення фінансової автономії підприємства.

В цілому значення коефіцієнтів фінансової незалежності за період 2016–2018 років є низькими. Це свідчить про недостатність власних фінансових ресурсів підприємства для покриття своїх господарських потреб. Динаміка показників ступеню фінансової незалежності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» наведено на рис. 2.6.

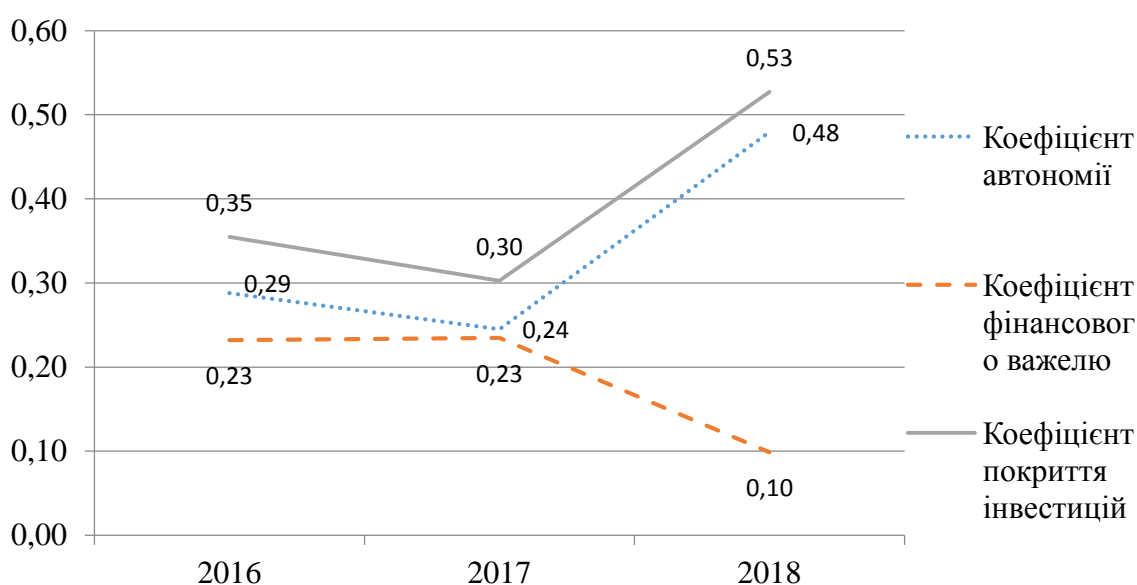

Рис. 2.6 – Динаміка основних показників ступеню фінансової незалежності ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

На думку зарубіжних і вітчизняних спеціалістів, фінансовий леверидж (важіль) є одним з головних показників впливу структури капіталу на прибутковість підприємства. В свою чергу, значення коефіцієнта фінансового важеля за аналізований період знизилося на 0,13 і у 2018 р. склало 0,1, що

вказує на незначну залежність фінансового стану підприємства від позикових джерел фінансування та є позитивною тенденцією. Актуальність використання фінансового левериджу при плануванні прибутку обумовлена й тим, що фінансовий леверидж можна в розрізі кожного з джерел позикового капіталу. Це дозволить підприємству визначити найбільш ефективні джерела формування коштів, які з одного боку будуть характеризуватися низькими рівнем фінансових витрат з обслуговування позикових коштів, з іншого – будуть генерувати додатковий прибуток.

Значення коефіцієнта покриття інвестицій протягом 2016–2018 рр. низьким та у 2018 р. склав 0,53, тобто у загальній сумі активів підприємства більшість (53 %) складають власний капітал та довгострокові зобов'язання.

За 2016-2017 рр. значення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів знаходилось на рівні 19 %. У 2018 р. цей показник знизився до 9 %, що не відповідає встановленим нормативам та свідчить про недоліки фінансової політики підприємства.

Практично стабільним є значення коефіцієнту короткострокової заборгованості. Його значення у 2016 р. склало 0,91, у 2017 р. 0,92, а у 2018 – 0,91. Тобто значення коефіцієнта вказує на недоступність підприємству довгострокових позикових джерел фінансування.

За період 2016–2018 роки знизилось значення коефіцієнта мобільних та іммобілізованих коштів і у 2018 р. склало 0,69, тобто на кожну гривню необоротних активів підприємства припадає 69 копійок оборотних активів. Це пояснюється значним зростанням вартості оборотних активів підприємства за аналізований період.

Значення коефіцієнта постійного активу за аналізований період зменшилося значення на 0,74 п. та у 2018 р. склало 1,23, тобто вартість власних джерел фінансування не може повністю покрити вартість необоротних активів підприємства, що є негативним та свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів підприємства.

Динаміка показників стану основних засобів підприємства наведена на

рис. 2.7.

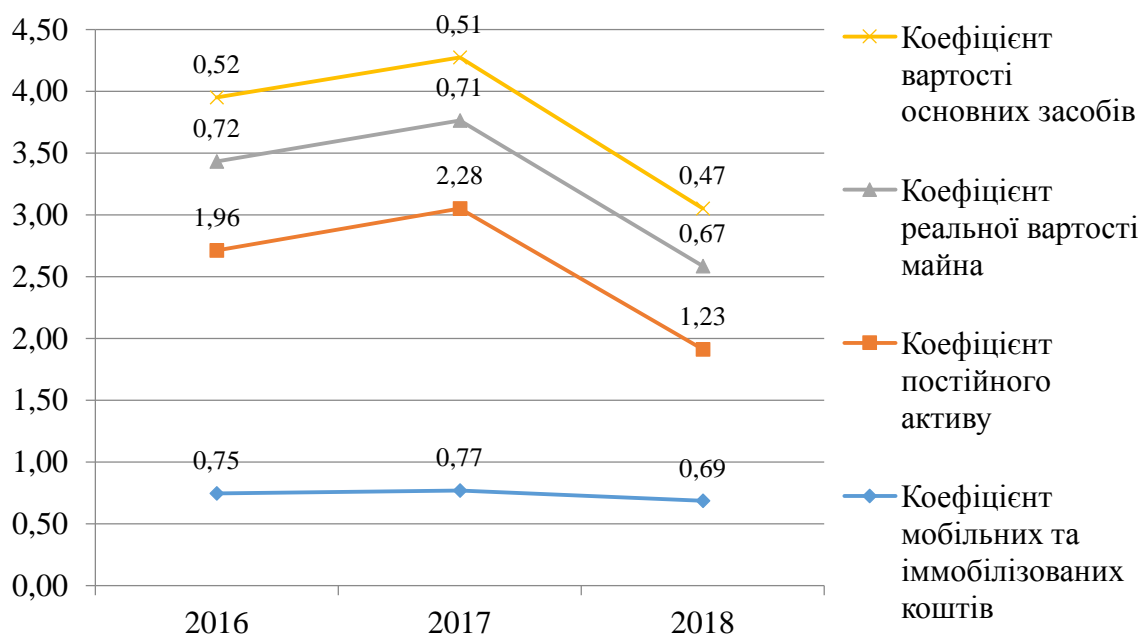

Рис. 2.7 – Динаміка основних показників стану основних засобів підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

У 2018 р. значення коефіцієнта реальної вартості майна склало 0,67, тобто 67 % у вартості майна підприємства складають засоби виробництва, які забезпечують основну діяльність підприємства.

Значення коефіцієнта вартості основних засобів за аналізований період зменшилося на 0,05 п. та у 2018 р. склало 0,47, тобто частка основних засобів у загальній вартості майна підприємства складає 47 %, що в цілому є достатнім для безперервного функціонування підприємства.

Що стосується показників стану оборотних засобів, то жоден з них не відповідає встановленим нормативам і більшість з них мають від’ємне значення протягом всього аналізованого періоду. Так, у 2018 р. значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами склало $-0,27$, коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами становило $-0,53$, а значення коефіцієнта співвідношення запасів і власних оборотних коштів склало $-1,88$. Це вказує на недостатність власних джерел фінансування

для забезпечення ефективної діяльності підприємства та свідчить про необхідність залучення позикових коштів.

Динаміка основних показників стану оборотних засобів підприємства наведена на рис. 2.8.

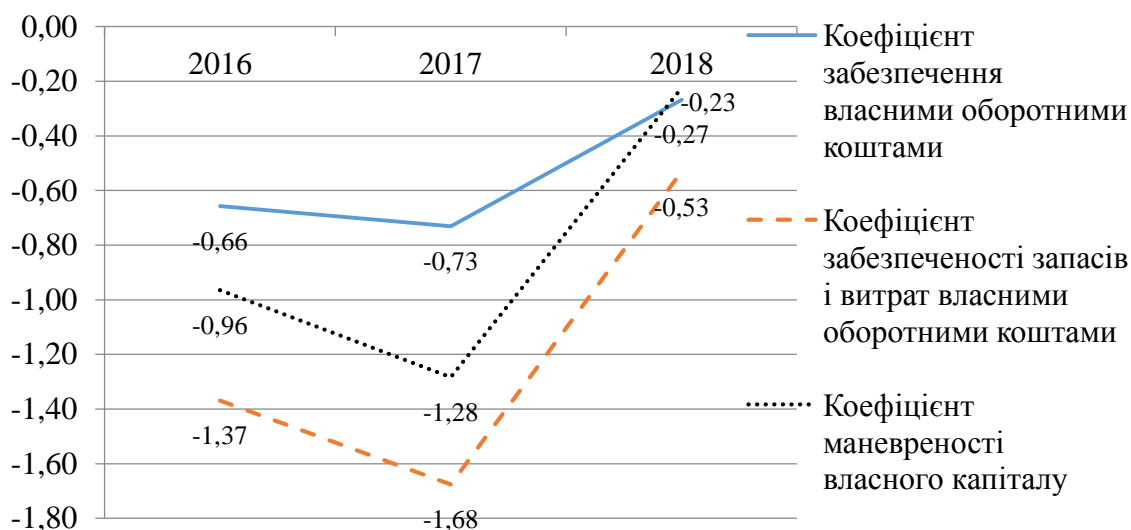

Рис. 2.8 – Динаміка основних показників стану оборотних засобів підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Значення коефіцієнтів маневреності власного та функціонального капіталів також від’ємне та у 2018 р. склали відповідно -0,23 та -0,12, що вказує на недостатню гнучкість власних коштів підприємства.

За 2016–2018 рік значення коефіцієнта вартості матеріальних оборотних коштів у майні після незначного зниження у 2017 р. було стабільним у значенні 0,21, що є недостатнім для забезпечення ефективного функціонування підприємства та свідчить про проблеми з ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства.

Для більш детальної оцінки стану та динаміки фінансової стійкості підприємства здійснюється розрахунок інтегрованого показника на основі вищенаведених коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька

кондитерська фабрика» за інтегральним підходом матиме такий вигляд.

Узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості (ФС) розраховується за формулою (2.1):

$$\Phi_c = \frac{(1+2K_{д.н.}+Зв.о.к.+1/Kз.с.+Кр.в.+Кп.а.)^1}{(1+2K_{д.н.}+Зв.о.к.+1/Kз.с.+Кр.в.+Кп.а.)^0} - 1, \quad (2.1)$$

де: Кд. н. – коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах;

Зв. о. к. – коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах;

Кз. с. – коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах;

Кр. в. – коефіцієнт реальної вартості майна;

Кп. а. – коефіцієнт постійного активу,

Критерії оцінки цього показника такі:

– якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства;

– якщо $\Phi_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

Значення показника за аналізований період матиме такі значення:

– 2017 р.:

$$\Phi_c = \frac{1+2*0,19-0,73+1/3,08+0,71+2,28}{1+2*0,19-0,66+1/2,47+0,72+1,96} - 1 = 0,042$$

– 2018 р.:

$$\Phi_c = \frac{1+2*0,09-0,27+1/1,09+0,67+1,23}{1+2*0,19-0,73+1/3,08+0,71+2,28} - 1 = -0,060$$

Інтегрований показник фінансової стійкості за 2017 рік має значення більше нуля, то можна стверджувати, що фінансова стійкість підприємства у

цей рік зросла. Проте у 2018 р. наявне падіння фінансової стійкості підприємства (узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості $-0,060$). У динаміці ми бачимо, що значення цього показника зменшується, тобто аналізоване підприємство поступово погіршує свій рівень фінансової стійкості.

Висновки до 2 розділу

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» можна зробити такі висновки. Щодо основних показників фінансово-господарської діяльності, то за період 2016–2018 рр. на підприємстві збільшився обсяг доходу від реалізації товарів на $15,52\%$ та валовий прибуток на $28,55\%$. Це пояснюється збільшенням фактичного обсягу реалізації товарів підприємством. Завдяки зростанню виробництва та реалізації продукції у 2018 р. підприємство отримало прибуток у розмірі 72 тис. грн.

Аналіз майнового стану показав, що підприємство має досить високий рівень придатності матеріально-технічної бази, так як коефіцієнт зносу основних засобів складає лише 23% . Проте потребу оновлення основних фондів з метою запобігання погіршення свого фінансово-господарського стану визначає низький рівень коефіцієнту оновлення основних засобів ($0,02$).

Також підприємство має проблеми з ліквідністю, так як не в змозі погасити свої поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів та коштів у розрахунках з дебіторами, що свідчить про недостатню кількість абсолютно ліквідних активів (грошових коштів і їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій). Тому підприємству необхідно підвищити свої платіжні можливості.

Аналіз ділової активності дав змогу встановити, що всі показники ділової активності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» не відповідають стандартним обмеженням, крім того значення коефіцієнтів

оборотності активів, основних засобів та власного капіталу за аналізований період зменшились, що є негативною тенденцією та свідчить про неефективне використання на підприємстві усіх наявних ресурсів, основних засобів та власного капіталу. В свою чергу, коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованості за період збільшились, а строки її погашення, навпаки, зменшились, що є позитивним для підприємства.

З проведених розрахунків щодо рентабельності підприємства, видно, що у 2017 р. показники мали негативні значення. Це пояснюється отриманими збитками у цей період. У 2016 та 2018 рр. дані показники мають позитивні значення, що відповідає встановленим нормативам, але є досить низькими, щоб стверджувати про високу ефективність використання активів і власного капіталу підприємства та про ефективність господарської діяльності в цілому.

Аналіз фінансової стійкості підприємства засвідчив, що підприємство протягом аналізованого періоду мало кризовий фінансовий стан. Крім того за рахунок залучення позикових джерел підприємство не здатне повністю забезпечуються запаси. Проте в динаміці розмір цієї нестачі зменшується з -24319 тис. грн у 2016 р. до -13271 тис. грн у 2018 р., що свідчить про певне покращення фінансової стійкості та ефективності фінансово-господарської діяльності аналізованого підприємства.

Протягом аналізованого періоду показник фінансової автономії демонстрував позитивну динаміку та на кінець 2018 р. становив 0,48. Розрахунок інтегрального показника на основі коефіцієнтів фінансової стійкості засвідчив погіршення фінансової стійкості у 2018 р. порівняно з 2017 р., що є свідченням проблем на підприємстві щодо забезпечення фінансової стійкості.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА»

3.1 Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового менеджменту

У сучасних економічних умовах суб'єкти господарювання самостійно планують і здійснюють фінансово-економічну діяльність. При цьому найбільша увага приділяють забезпеченню і прогнозуванню можливостей економічного зростання, що є неможливим без визначення таких базових характеристик, як платоспроможність або фінансова стійкість [3]

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має низку переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежне від несподіваних змін ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Дослідження питання підвищення фінансової стійкості є актуальним, оскільки в даний час головною проблемою ефективного функціонування підприємств є низький рівень їх фінансової стійкості.

Виступаючи дієвим інструментом фінансового контролінгу, без якого неможливо налагодити ефективне антикризове фінансове управління фірмою, система завчасного попередження й реагування на погіршення фінансового стану суб'єкта підприємництва є специфічною інформаційною системою, покликаною своєчасно виявляти кризову ситуацію, що напряду або опосередковано загрожує його подальшому нормальному функціонуванню й навіть існуванню, та оперативно сигналізувати про це менеджерському персоналу підприємства [6].

Кризові явища становлять загрозу фінансової стійкості підприємств, але в умовах циклічного розвитку економіки їх виникнення закономірно. У зв'язку з цим необхідно виявлення економічних криз у фінансовій стійкості підприємства і своєчасне вжиття заходів з управління кризовими явищами, комплекс яких утворює управління фінансовою стійкістю. планування дозволяє уникнути великих помилок в оцінці можливих альтернатив ринкової динаміки, поведінки конкурентів і партнерів на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Ранжування цілей фінансового менеджменту відносно фінансової стійкості підприємств наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Ранжування цілей фінансового менеджменту за ступенем впливу на фінансову стійкість підприємства

Вид цілей фінансового менеджменту	Цілі фінансового менеджменту	Можливий вплив на фінансову стійкість при досягненні цілі
Стратегічні	Лідерство на ринку	Негативний
	Максимізація вартості капіталу	Негативний
	Максимізація прибутку: - зростання рентабельності продажу; - зростання обсягів виробництва та реалізації	Позитивний Негативний
	Ефективне використання всіх видів ресурсів: - ефективність виробництва	Позитивний
	Уникнення банкрутства: - забезпечення стійкості функціонування підприємства; - досягнення раціонального співвідношення власних та позикових ресурсів	Позитивний Позитивний
Тактичні	Збалансованість сум та строків надходження та витрачання грошових ресурсів: - достатність обсягів грошових надходжень; - збільшення оборотності коштів підприємства	Позитивний Позитивний
	Мінімізація витрат (зниження собівартості продукції)	Позитивний

Представлений в таблиці можливий вплив цілей фінансового менеджменту носить умовний характер і пояснюється обраною політикою управління фінансами підприємства (консервативна, раціональна або агресивна), залежно від якої будується система цілей фінансового менеджменту.

Процес управління фінансовою стійкістю – це сукупність циклічних дій, пов'язаних з виявленням факторів, що впливають на фінансову стійкість, з пошуком і організацією виконання прийнятих фінансових рішень. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта господарювання [33].

Стратегічне управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» повинно враховувати не тільки цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, який характерний для підприємства на даний момент часу. Фінансово стійкий стан підприємства дає можливість здійснювати активний розвиток підприємства (поєднання операцій з різним рівнем фінансового ризику, що дозволяє впроваджувати інновації, проводити модернізацію і технічне переозброєння підприємства).

В умовах стабільного фінансового стану доцільні заходи щодо підвищення рентабельності продажів, обережні вкладення в ризикові інвестиції, їх ранжування за ступенем терміновості здійснення. Підприємству, що знаходиться в нестійкому фінансовому стані, при здійсненні вкладень доцільно віддавати перевагу менш ризиковим операціям і які мають найменший термін окупності.

Основним стратегічним завданням фінансово нестійкого підприємства є стабілізація фінансового стану шляхом реструктуризації заборгованості, відстрочення платежів, продажу непрофільних активів. Управління фінансовою стійкістю підприємства залежить від типу фінансової політики, що застосовується на підприємстві, оскільки від неї залежить допустимий

рівень ризику і рентабельності, а також цільові показники фінансової стійкості [5].

Основою фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів. Політика фінансування оборотних активів являє собою частину загальної політики управління його оборотними активами, що полягає в оптимізації обсягу та складу фінансових джерел їх формування з позицій забезпечення ефективного використання власного капіталу та достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. Можна виділити три основні моделі управління оборотними коштами [25].

Агресивний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу фінансуються необоротні активи, невелика частка постійної їх частини (не більше половини), в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – переважна частина постійної і вся змінна частина оборотних активів. Така модель фінансування створює проблеми у забезпеченні поточної платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Разом з тим, вона дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, а отже, забезпечувати найбільш високий рівень його рентабельності.

При агресивній моделі управління поточними активами й пасивами питома вага поточних активів у складі всіх активів висока, а період оборотності оборотних коштів тривалий. Агресивній моделі управління поточними активами відповідає агресивна модель управління поточними пасивами, при якій у загальній сумі пасивів переважають короткострокові кредити. При цьому у підприємства підвищується рівень ефекту фінансового важеля. Витрати підприємства на виплату відсотків по кредитах ростуть, що знижує рентабельність і створює ризик втрати ліквідності.

Консервативний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань повинні фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів і

близько половини змінної їх частини. Друга половина змінної частини оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок короткострокового позикового капіталу. Такий тип політики фінансування оборотних активів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства (за рахунок мінімального обсягу використання короткострокових позикових коштів), однак збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що призводить до зниження рівня його рентабельності.

Помірний (або компромісний) підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини. Такий тип політики фінансування поточних активів забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства і рентабельність використання власного капіталу, наближену до середньоринкової норми прибутку на капітал.

Таким чином, суть політики управління оборотним капіталом полягає у визначенні достатнього рівня й раціональної структури поточних активів й у визначенні величини й структури джерел їхнього фінансування

При управлінні фінансовою стійкістю ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» доцільно здійснювати реструктуризацію заборгованості, ранжувати інвестиційні проекти за ступенем релевантності та реалізовувати їх у цій послідовності. Вивільнені фінансові ресурси доцільно спрямувати на збільшення обсягу власного капіталу підприємства з метою підвищення фінансової стійкості.

До напрямів забезпечення фінансової стійкості інструментами тактичного фінансового менеджменту [13] можна віднести вибір цільової структури фінансування оборотних коштів, встановлення принципів оптимізації політики управління витратами (обґрунтованості, мінімізації, планування), який дозволяє уточнити заходи щодо досягнення цільової фінансової стійкості підприємств (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Тактичні інструменти забезпечення фінансової стійкості підприємства [23, 37]

Консервативна політика	Помірна політика	Агресивна політика
Управління оборотними активами		
<ul style="list-style-type: none"> - забезпечується потреба в оборотних коштах за рахунок власного капіталу на рівні 50-70%; - 20-30% оборотних коштів фінансується за рахунок довгострокового позикового капіталу; - значні витрати власного капіталу на фінансування оборотних коштів; - мінімізація рівня дебіторської та кредиторської заборгованості; - максимізація грошових коштів підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - оборотні кошти фінансуються на 50% за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу; - за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини оборотних засобів; - середній рівень витрат власного капіталу на фінансування оборотних коштів; - співставні темпи зростання і оборотності дебіторської заборгованості, мінімізація простроченої; - середній рівень обсягу грошових коштів підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - оборотні кошти фінансуються на 10-30% за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу; - 90-70% в оборотних коштах фінансується за рахунок короткострокового позикового капіталу; - низький рівень витрат власного капіталу на фінансування оборотних коштів; - темпи зростання кредиторської заборгованості вище дебіторської; - мінімальний рівень грошових коштів
Управління витратами - калькулювання собівартості продукції		
<ul style="list-style-type: none"> - зниження витрат за рахунок знижок постачальників на значний обсяг закупівлі; - зниження витрат на оплату праці за рахунок підвищення кваліфікації персоналу; - скорочення простоїв обладнання, здійснення повного циклу виробництва; 	<ul style="list-style-type: none"> - закупівля сировини і матеріалів з урахуванням можливого збою поставок продукції; - модернізація обладнання, що знижує потребу в трудових ресурсах; - виконання виробництва продукції із залученням зовнішніх фахівців; 	<ul style="list-style-type: none"> - жорстке нормування закупівель сировини, відсутність складських приміщень, розвинена логістика; - реінжиніринг бізнес-процесів; - використання аутсорсингу у виробництві продукції; - застосування прискореної амортизації в результаті закупівлі обладнання в лізинг

Управління витратами підприємства будується за наступними напрямками: планування витрат виходячи з цільового рівня рентабельності і прибутку підприємства (залежно від типу фінансової політики); нормування витрат і калькулювання собівартості продукції з метою уникнення зайвого затоварення фінансових ресурсів; пошук можливостей зниження витрат

(використання взаємозамінних комплектуючих, зменшення браку, скорочення простоїв устаткування, застосування енергоефективного обладнання).

Управління оборотними коштами підприємства являє собою управління їх кругообігом, в процесі якого ці кошти проходять три стадії: грошову, виробничу і товарну. Для забезпечення безперервного процесу виробництва на підприємстві оборотні кошти повинні знаходитися в достатній кількості в кожній з трьох стадій виробництва.

Мінімальна потреба в оборотних коштах покривається за рахунок власних оборотних коштів, розмір яких повинен складати не менше 10% від оборотних активів, а рекомендоване значення складає 50-70%. Додаткова потреба в оборотних коштах покривається за рахунок позикових коштів, які є платними, що призводить до зменшення прибутку підприємства, тому важливо враховувати їх вплив на фінансові результати підприємства.

Таким чином, формування відповідних принципів фінансування оборотних активів в остаточному підсумку визначає співвідношення між рівнем рентабельності використання власного капіталу і рівнем ризику зниження фінансової стійкості і платоспроможності підприємства, своєрідним барометром якого виступають сума і рівень чистих оборотних активів (чистого робочого капіталу).

Оскільки позитивним чинником фінансової стійкості є наявність джерел формування запасів, а негативним фактором – величина запасів, то основними способами виходу з нестійкого і кризового фінансового станів будуть [54]:

– поповнення джерел формування запасів і оптимізація їх структури, а також обґрунтоване зниження рівня запасів. Цього можна досягти наступними способами: збільшення реального власного капіталу за рахунок збільшення розміру статутного капіталу, а також за рахунок накопичення нерозподіленого прибутку (застосовується в тому випадку, якщо підприємство не несе непокріті збитки за аналізований період, інакше особливих результатів дати не може);

– розробка грамотної фінансової стратегії підприємства, яка б

дозволила підприємству залучати, як короткострокові, так і довгострокові позикові кошти, при цьому підтримуючи оптимальні пропорції між власним і позиковим капіталом;

– перегляд середньозважених величин запасів продукції на складах на день, тиждень, місяць. Зниження рівня запасів відбувається в результаті планування залишків запасів, а також реалізації невикористаних товарно-матеріальних цінностей. Завищений розмір запасів, впливає на кредиторську заборгованість, що відповідно несприятливо для підприємства.

Також позитивний вплив на покращення фінансової стійкості підприємства може надати: посилення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості, в результаті якої відбувається підвищення частки грошових коштів, прискорення оборотності оборотних коштів, зростання забезпеченості власними оборотними засобами; прискорення оборотності дебіторської заборгованості і як наслідок більш ритмічні надходження коштів від дебіторів, збільшення «запасу міцності» за показниками платоспроможності тощо.

Отже, для підвищення фінансової стійкості підприємству ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» необхідно вишукувати резерви по збільшенню темпів нагромадження власних джерел, забезпеченню матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Крім того, необхідно знаходити найбільш оптимальне співвідношення фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати по його розширенню та оновленню.

Слід відмітити, що на більшості підприємств України управління фінансовою стійкістю орієнтоване сьогодні на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня.

Загалом, можна сказати, що метою управління фінансовою стійкістю

підприємства є підтримка його фінансової рівноваги, уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів та оцінка його заборгованості.

3.2 Забезпечення фінансової стійкості підприємства в системі фінансової діагностики

Діагностуючи фінансовий стан й стійкість функціонування підприємства, необхідно використовувати кількісні і якісні методи оцінки. Кількісні методи діагностування передбачають встановлення індикаторів стану фінансової стійкості в числовій формі. Якісні методи є завершальною стадією діагностики фінансового стану й стійкості функціонування підприємства, коли, використовуючи кількісні методи за допомогою шкал або матриць, одержують словесну (вербальну) характеристику діагнозу кризових явищ підприємства і причини їх виникнення [57].

Основою стабільного функціонування підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є фінансова стійкість, тобто підприємство має забезпечувати такий стан фінансових ресурсів, при якому виконує свої фінансові зобов'язання перед державою, партнерами, працівниками.

На фінансову стійкість підприємства впливають чинники як внутрішнього, так і зовнішнього середовища:

- якість виробництва продукції та попит на неї;
- конкурентне становище суб'єктів господарювання на ринку;
- рівень матеріально-технічної оснащеності виробництва і застосування передових технологій;
- налагодженість економічних зв'язків із діловими партнерами;
- ритмічність кругообігу коштів;
- ефективність господарських і фінансових операцій;
- рівень ризику в процесі здійснення виробничої і фінансової діяльності.

Оскільки постійно виникають нові чинники, що впливають на фінансову

стійкість, то при виборі методів управління ними необхідно це враховувати. Якщо екзогенні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то ендогенним чинникам властивий високий ступінь керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства. Отже, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість підприємства може бути різним, яким потрібно і можливо управляти в певних межах [27].

Тобто, істотний вплив на фінансову стійкість підприємства мають економічні та соціально-політичні чинники, зокрема зовнішньоекономічна політика держави; фінансові; демографічні чинники та науково-технічний прогрес. До внутрішніх чинників, від яких залежить фінансова стійкість підприємства, належить управління прибутком, структура його позикових і власних коштів.

Фінансова стійкість ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» залежить від його фінансового потенціалу, який визначається обсягом власних, позичених і залучених фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат. Відповідно до цього ефективність управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» залежить від раціонального управління його фінансовим потенціалом.

Фінансово стійкі підприємства практично не залежать від коливань ринкової кон'юнктури і менше ризикують опинитися на межі банкрутства. З огляду на це, підприємству необхідно формувати ефективну систему управління фінансовою стійкістю на основі застосування методів прогнозування, планування, регулювання, контролю та аналізу фінансової стійкості.

Чинниками і факторами забезпечення фінансової стійкості підприємства як відкритої соціально-економічної системи є не тільки його внутрішній потенціал, спрямований на досягнення цілей економічного розвитку, а й

зовнішні економічні умови, які значно впливають на продуктивну силу (ефективність) фінансово-економічного потенціалу будь-якого суб'єкта економіки [10].

Запропоновано встановити вибір альтернативних дій з метою ухвалення рішення щодо такого стану ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», при якому обсяг його власних коштів був достатній для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді.

Варто зазначити, що поняття «рішення», з одного боку, означає процес вибору, а з іншого – результат вибору, тобто відповідне розпорядження до дії щодо коштів вкладених в підприємницьку діяльність, які повинні окупатися за рахунок грошових надходжень від діяльності, а отриманий прибуток забезпечить самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Рішення як процес характеризується тим, що такий процес, здійснюється в декілька етапів, де кожен попередній етап обов'язковий для виконання і виконання наступного та починається якщо виконаний попередній.

Тому необхідно розробити такий механізм управління фінансово-економічною стійкістю підприємства, який одночасно враховуватиме аспекти внутрішнього потенціалу підприємства та даватиме змогу прогнозувати його реакцію на зовнішні дестабілізуючі фактори.

На рис. 3.1 представлено етапи прийняття рішень щодо підвищення класу фінансової стійкості, що забезпечить подальші потреби підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» у підвищенні фінансової стійкості.

Як видно з рисунку, у прийнятті рішення щодо впровадження напрямів підвищення класу фінансової стійкості шість етапів.

Слід зазначити, що метод ухвалення рішень має декілька етапів [22].

Рис. 3.1 – Етапи прийняття рішень щодо підвищення класу фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»

Метод прийняття рішень може істотно впливати на рівень фінансової стійкості підприємства, будь-яке управлінське рішення спричиняє позитивні або негативні наслідки, і тому фінансова діагностика неможлива без застосування цього методу.

Застосування того або іншого методу починається з моделювання проблемної області.

Аналізуючи визначення проблемної області для забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», на рис. 3.2 визначено проблеми під час використання методу ухвалення рішення.

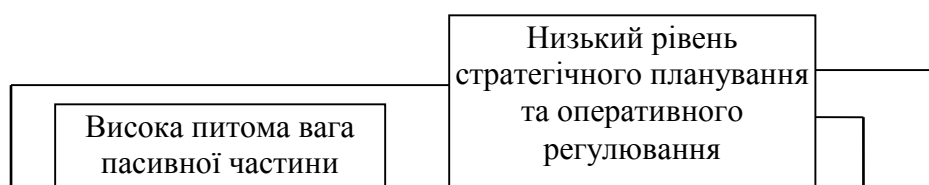

Рис. 3.2 – Визначення проблемної області забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»

Відповідно до визначеної послідовності дій при розмежуванні проблемної області забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» дозволило розробити напрями підвищення його фінансової стійкості (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Напрями підвищення фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»

Позитивні тенденції	Негативні тенденції
В активі балансу	

1. Збільшення грошових коштів на рахунках, збільшення дебіторської заборгованості, зростання обсягів запасів за допомогою збільшення виручки. 2. Зростання вартості основних засобів. 3. Зменшення дебіторської заборгованості, якщо вона була зайвою (більше 20-40% оборотного капіталу). 4. Зменшення запасів через збільшення обсягів виручки. 5. Зменшення незавершеного виробництва.	1. Зростання грошових коштів на рахунках від суми оборотного капіталу. 2. Зростання дебіторської заборгованості від суми оборотного капіталу. 3. Зменшення грошових коштів на розрахунковому рахунку нижче 10% від суми оборотного капіталу. 4. Зменшення виробничих запасів на складах за рахунок збільшення обсягів виручки.
В пасиві балансу	
1. Збільшення статутного капіталу 2. Збільшення нерозподіленого прибутку 3. Збільшення фондів суб'єктів господарювання 4. Збільшення резервного капіталу 5. Збільшення доходів майбутніх періодів 6. Скорочення кредиторської заборгованості 7. Зменшення позикових засобів	1. Збільшення кредиторської заборгованості 2. Збільшення кредитних обсягів 3. Збільшення позикових засобів 4. Скорочення суми нерозподіленого прибутку 5. Зменшення резервного капіталу 6. Зменшення спеціальних фондів суб'єктів господарювання

На основі дослідження розроблено рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості: виведення зі складу підприємства витратних об'єктів або зняття непродуктивних витрат на об'єкти, які не вдалося продати; удосконалення організації праці й оптимізація чисельності зайнятих на підприємстві; основні заходи для забезпечення фінансової стійкості в тривалому періоді: підвищення конкурентних переваг продукції; збільшення грошового компоненту в розрахунках; збільшення оборотності активів.

При розробці напрямів підвищення фінансової стійкості необхідно враховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників. До таких чинників віднесено фінансово-кредитний механізм країни, ступінь розвиненості фінансового ринку в країні, а також виробничі та фінансові можливості підприємства.

Особлива увага при розробці напрямів підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» необхідно приділити виявленню грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, правильному розподілу і використанню прибутку, визначенню потреби в обігових коштах, раціональному використанню

капіталу суб'єктів господарювання [12].

Головним завданням є виявлення напрямів удосконалення фінансового стану за рахунок мобілізації внутрішніх резервів підприємства – явних і прихованих. Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану та фінансової стійкості підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових їх діяльності [44].

Заходи, спрямовані на покращання фінансового стану, можливі завдяки:

- вивченню попиту на продукцію, що випускається, з метою розширення ринку;
- аналізу складових собівартості продукції і визначення шляхів її зниження;
- вивченню руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення; вивчення можливості одержання довгострокових кредитів;
- контроль за фінансовим станом підприємства і дотриманням виробленої фінансової стратегії.

Ще одним напрямом покращання фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» є збільшення грошових коштів на поточному рахунку, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності та дозволить брати довго - і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним суб'єктам господарювання, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі.

Напрями щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» необхідно розробляти з урахуванням обсягів грошових коштів на рахунках, дебіторської заборгованості, статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, збільшення фондів суб'єктів господарювання та резервного капіталу.

Таким чином, з метою конкретизації заходів, які необхідно спрямувати на забезпечення стабільного розвитку ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» в зовнішньому середовищі, запропоновано методичний підхід щодо формування системи фінансової діагностики підприємства, тобто

встановлення таких організаційно-економічних проблем та прийняття рішень, за яких використання комплексу методів дало б змогу своєчасно виявляти заходи щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

3.3 Удосконалення методики аналізу фінансової стійкості підприємства

Існує низка методичних підходів до аналізу фінансової стійкості, які забезпечують задоволення інформаційних потреб конкретних груп користувачів. Окремі дослідники [24] пропонують оцінювати фінансову стійкість підприємства на основі обчислення системи абсолютних (узагальнюючих) та відносних (часткових) показників.

Показники, які характеризують рівень забезпеченості оборотних активів підприємства джерелами їх формування, є абсолютними загальними показниками його фінансової стійкості. Абсолютні показники дозволяють визначити, які джерела коштів і в якому обсязі використовуються для покриття запасів. Під час господарської діяльності на підприємстві відбувається постійний рух. У багатьох вітчизняних дослідженнях оцінка фінансової стійкості підприємства базувалася на використанні коефіцієнтного методу, який має низку переваг для оперативного аналізу фінансової стійкості підприємства для прийняття фінансових рішень. У той же час, наукового обґрунтування вимагає використання методик, які ґрунтуються на застосуванні комплексного підходу, що враховує вплив низки чинників на рівень фінансової стійкості з функціональним та стохастичним зв'язком.

Разом із тим, характеристика фінансової стійкості у довгостроковому періоді на основі розрахунку абсолютних показників дає лише загальну оцінку. Більшість науковців [16, 31] схиляється до думки, що особливо важливе значення при оцінці фінансової стійкості підприємства належить відносним показникам.

Відповідний аналіз здійснюється на основі обчислення та порівняння

коефіцієнтів з їх нормативними значеннями, а також порівняння їх зміни у динаміці.

Ступінь залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів характеризують відносні показники фінансової стійкості. Власники підприємства зацікавлені у максимізації власного капіталу й мінімізації позикових коштів у загальному обсязі фінансових джерел. Кредиторами фінансова стійкість оцінюється також виходячи із величини власного капіталу, його структури, з позиції платоспроможності підприємства.

Відносні показники фінансової стійкості дозволяють оцінити ступінь захищеності інвесторів й кредиторів, оскільки характеризують здатність підприємства своєчасно розраховуватись за зобов'язаннями перед партнерами.

Окремі дослідники [65] пропонують обчислювати інтегральний показник фінансової стійкості підприємства. Підтримуємо думку авторів, які виділяють такі підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства: коефіцієнтний, бальний, маржинальний, балансовий, інтегральний, факторний, матричний (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства

Назва підходу	Сутнісне наповнення	Результат оцінки
1	2	3
Агрегатний підхід	аналіз абсолютних показників фінансової стійкості	визначення типу фінансової стійкості
Коефіцієнтний підхід	аналіз відносних показників фінансової стійкості та їх порівняння з нормативними значеннями	визначення реального фінансового стану, слабких і сильних сторін діяльності підприємства

Продовження таблиці 3.4

1	2	3
Маржинальний підхід	розрахунок порогу рентабельності за допомогою поділу затрат на постійні і змінні та використання показника маржинального доходу	визначення запасу фінансової стійкості
Бальний підхід	додавання коефіцієнтів ліквідності до складу показників у бальній оцінці фінансової стійкості	визначення класу фінансової стійкості
Балансовий підхід	використання балансової моделі	оцінка фінансової стійкості виходячи зі ступеня покриття запасів та основних засобів джерелами фінансування
Інтегральний підхід	інтегральна оцінка ступеня фінансової стійкості з використанням узагальнюючого показника зміни фінансової стійкості	визначення ступеню фінансової стійкості та виявлення її динаміки
Факторний підхід	проведення факторного аналізу фінансової стійкості, який включає в себе побудову ланцюга показників та аналіз їх темпів зростання	визначення рангу показників, який дозволить сформулювати висновок про фінансовий стан підприємства
Матричний підхід	складання матричних балансів	розрахунок структури й визначення якості активів балансу та достатності джерел їх фінансування

Широкому його розповсюдженню сприяли такі сильні сторони коефіцієнтного методу:

1. Компактність і лаконічність – для реалізації цього методу досить розглянути невелику кількість ключових співвідношень між статтями звітності;

2. Доступність – не потрібно додаткових витрат на його реалізацію, оскільки дані отримують із регістрів бухгалтерського обліку;

3. Універсальність – залучення відносних показників в якості критеріїв оцінки розширює межі застосування даного методу для підприємств різних галузей економіки.

Проте коефіцієнтний метод оцінки фінансової стійкості має низку

істотних недоліків:

1. Коефіцієнтні розрахунки дозволяють розкрити, але не пояснити поліпшення або погіршення фінансового стану підприємства, оскільки розраховуються на базі бухгалтерського балансу, в якому відображається майновий стан підприємства на початок і кінець звітного періоду. Усі процеси, які відбуваються між цими датами, усуваються з розгляду.

2. Розраховані коефіцієнти самі по собі несуть незначне змістове навантаження й необхідно порівнювати значення коефіцієнтів зі схожими значеннями «зовнішніх» показників (середньогалузеві або встановлені нормативи).

Різноманіття фінансових коефіцієнтів, діапазони їх рекомендованих рівнів та різна ступінь відхилень від фактичних значень їх показників обумовлює необхідність комплексної оцінки фінансової стійкості підприємства.

Існують дві групи методів комплексної оцінки:

- без розрахунку єдиного інтегрального показника (евристичні методи);
- із розрахунком єдиного інтегрального показника.

Таким чином, з метою удосконалення процесу аналізу та оцінки фінансової стійкості на підприємстві, ми пропонуємо використати бальний метод аналізу відносних показників фінансової стійкості. За цим методом кожному коефіцієнту в залежності від наближення до нормативу, присвоюється певний бал.

Бали за основними коефіцієнтами підсумовуються і, на основі цього, підприємству призначається відповідний клас, за яким визначається сукупний рівень фінансової стійкості даного підприємства. Виділяють п'ять класів:

- 1-й клас – абсолютно фінансово стійке підприємство.
- 2-й клас – підприємство з нормальною фінансовою стійкістю.
- 3-й клас – фінансово нестійке підприємство.
- 4-й клас – передкризовий стан підприємства.

– 5–й клас – кризовий стан підприємства.

Алгоритм присвоєння балів коефіцієнтам фінансової стійкості наведений у табл. В1. Застосуємо бальний метод аналізу фінансової стійкості до визначення фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» (табл. 3.5)

Таблиця 3.5 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за бальним методом за 2016–2018 рр.

Показники	Рік					
	2016		2017		2018	
	Значення	Бали	Значення	Бали	Значення	Бали
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,054	0	0,078	0	0,028	0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,34	3	0,35	3	0,42	3
Коефіцієнт покриття	0,65	1	0,62	0	0,85	0
Коефіцієнт автономії	0,29	0	0,24	0	0,48	0
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	-0,66	0	-0,73	0	-0,27	0
Коефіцієнт фінансування	0,35	0	0,30	0	0,53	1
Всього балів	-	4	-	3	-	4

Проаналізувавши відносні показники фінансової стійкості за бальним методом, можна стверджувати про кризовий фінансовий стан на підприємстві. У 2016–2018 рр. підприємство знаходилося у складі 5–го класу, у 2018 р. сума балів склала 4, що свідчить про кризовий стан підприємства, фінансова стійкість відсутня, а підприємство фактично втратило платоспроможність. Таким чином, за бальним методом аналізу фінансової стійкості підприємство перебуває у кризовому становищі, але зростання суми балів у 2018 р. дає певні підстави вважати про певні покращення його фінансового стану. В основі поділу підприємства за станом фінансової стійкості є балансова модель «Актив–Капітал» [57]. Система балансових рівнянь як основна умова фінансової стійкості проілюстрована формулою 3.1.

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{НА} + \text{ОА} = \text{ВК} + \text{ПК} \\ \text{НА} + \text{З} + \text{ДЗ} + \text{Агф} = \text{ВК} + \text{ДсЗ} + \text{КсК} + \text{КсЗ} \\ \text{З} + \text{ДЗ} + \text{Агф} = ((\text{ВК} + \text{ДсЗ}) - \text{НА}) + \text{КсК} + \text{КсЗ} \\ \text{З} < ((\text{ВК} + \text{ДсЗ}) - \text{НА}) = \text{ВОК} + \text{ДсЗ} \\ \text{ДЗ} + \text{Агф} > \text{КсК} + \text{КЗ} = \text{КсЗ} \end{array} \right. \quad (3.1)$$

де НА – необоротні активи;

ОА – оборотні активи;

З – запаси і витрати;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

ДсЗ – довгострокові зобов'язання;

КсК – короткострокові кредити банків;

КсЗ – короткострокові зобов'язання;

ВОК – власний оборотний капітал;

КЗ – кредиторська заборгованість і поточна заборгованість за розрахунками.

Залежно від фактичних співвідношень, які склалися в даній системі, з'являється можливість розрізнити підприємства за ознаками фінансової стійкості (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Класифікація підприємств за ознаками фінансової стійкості

Балансові рівняння по рівню фінансової стійкості			
Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризовий стан
1	2	3	4
$\text{ОА} > \text{ВОК} + \text{ДсЗ} + \text{КсЗ}$	$\text{ОА} = \text{ВОК} + \text{ДсЗ} + \text{КсЗ}$	$\text{ОА} > \text{ВОК} + \text{ДсЗ} + (\text{КсЗ} - \text{ДЗ})$	$\text{ОА} < \text{ВОК} + \text{ДсЗ} + \text{КсЗ}$
Балансове співвідношення по стабільності фінансової стійкості			

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4
Поточна $Агф > КЗ$	Поточна $ДЗ + Агф > КЗ$	Поточна $З + ДЗ + Агф > КЗ$	Поточна $З + ДЗ + Агф < КЗ$
Короткострокова $Агф > КЗ + КсК$	Короткострокова $ДЗ + Агф > КЗ + КсК$	Короткострокова $З + ДЗ + Агф > КЗ + КсК$	Короткострокова $З + ДЗ + Агф < КЗ + КсК$
Довгострокова $Агф > КЗ + КсК + ДсЗ$	Довгострокова $ДЗ + Агф > КЗ + КсК + ДсЗ$	Довгострокова $З + ДЗ + Агф > КЗ + КсК + ДсЗ$	Довгострокова $З + ДЗ + Агф < КЗ + КсК + ДсЗ$

Використаємо дану класифікацію для аналізу фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 роки (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Вихідні дані для аналізу фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр., тис. грн.

Показники	Умовні позначення	Рік		
		2016	2017	2018
Необоротні активи	НА	33234	37638	46832
Оборотні активи	ОА	24845	28967	32186
Запаси і витрати	З	11923	12626	16221
Власний капітал	ВК	16916	16479	38213
Власний оборотний капітал	ВОК	-16318	-21159	-8619
Активи у грошовій формі	Агф	2063	3665	1054
Дебіторська заборгованість	ДЗ	10854	12385	14394
Довгострокові зобов'язання	ДсЗ	3922	3867	3780
Короткострокові зобов'язання	КсЗ	37932	46934	37698
Короткострокові кредити	КсК	0	0	7789
Кредиторська заборгованість і поточна заборгованість за розрахунками	КЗ	24372	32637	26682

За допомогою даних розрахунків можна відстежити динаміку фінансової стійкості ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» (табл. 3.8).

З проведених розрахунків видно, що протягом 2016–2018 років підприємство ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» перебував у нестійкому фінансовому стані.

Балансові співвідношення свідчать, що підприємство має здатність утримати дане становище у поточній перспективі, але вже у короткостроковій перспективі фінансовий стан погіршується.

Таблиця 3.8 – Аналіз зміни фінансової стійкості на ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» за 2016–2018 рр.

Фінансова стійкість	Рік		
	2016	2017	2018
Абсолютна	-	-	-
Нормальна	-	-	-
Нестійка	24845 > (-16318) +3922+(37932-10854)	28967 > (-21159) +3867+(46934-12385)	32186 > (-8619) +3780+ (37698-14394)
Кризова	-	-	-
Балансове співвідношення по стабільності фінансової стійкості			
Поточна	24840 > 24372	28676 < 32637	31669 > 26682
Короткострокова	24840 > 24372 + 0	28676 < 32637 + 0	31669 < 26682 + 7789
Довгострокова	24840 < 24372 + 0 + 3922	28676 < 32637 + 0 + 3867	31669 < 26682 + 7789 + 3780

Це пояснюється значною сумою зобов'язань, які у коротко- та довгостроковій перспективі мають бути погашені. Для забезпечення наступних виплат по цим зобов'язанням, підприємству необхідно збільшити величину власного капіталу за рахунок покриття збитків минулих періодів та нарощування прибутку діяльності.

Отже, на підприємстві ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» протягом аналізованого періоду спостерігається у поточній перспективі нестійкий фінансовий стан, який вже у короткостроковому періоді слід визначати як кризовий через значну частку накопиченої короткострокової та довгострокової заборгованості.

Таким чином, існує багато методичних підходів до аналізу фінансової стійкості підприємства, які відрізняються способами проведення розрахунків та в кожному звертається увага на різні абсолютні та відносні показники. Нами було проведено аналіз фінансової стійкості підприємства за двома методами.

Так, за бальним методом аналізу фінансової стійкості підприємство ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» перебуває у кризовому стані втрати фінансової стійкості, що підтверджує результати, отримані при аналізі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Але зростання суми балів у 2018 р. вказує на незначну тенденцію покращення фінансової стійкості та фінансового стану підприємства.

Аналіз стабільності фінансової стійкості показав, що на підприємстві протягом аналізованого періоду також спостерігається нестійкий фінансовий стан, який у короткостроковому періоді слід визначати як кризовий через значну частку накопиченої короткострокової та довгострокової заборгованості.

Отже, аналіз фінансової стійкості, проведений за допомогою різних методик, підтвердив, що підприємство ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» протягом аналізованого періоду перебуває у кризовому фінансовому стані, і потребує проведення заходів для її покращення.

Таким чином, при більш детальному аналізі фінансової стійкості підприємства, було виокремлено ряд факторів, які негативно впливають на рівень фінансової стійкості, та запропоновано шляхи їх усунення. Так, було виявлено, що зниження значення показників співвідношення власного капіталу і активів у грошовій формі та співвідношення позикового капіталу і активів підприємства негативно впливає на його фінансову стійкість.

Тому, з метою вирішення даної проблеми, підприємству потрібно збільшувати частку власного капіталу шляхом здійснення таких заходів:

- збільшення розміру додатково вкладеного капіталу;
- підвищення прибутковості (збільшення обсягів виробництва та реалізації рентабельної продукції; зменшення собівартості та розміру витрат; покращення роботи фінансової служби на підприємстві);
- підвищення ефективності використання оборотних активів та управління дебіторською заборгованістю та інші.

Також підприємство потребує збільшення суми активів у грошовій формі для погашення позикового капіталу, що дозволить оптимізувати структуру капіталу підприємства та підвищити фінансову стійкість.

У результаті аналізу стабільності фінансової стійкості було виявлено, що на підприємстві протягом аналізованого періоду спостерігається нестійкий фінансовий стан, який у короткостроковому періоді слід визначати як кризовий через значну частку накопиченої короткострокової та

довгострокової заборгованості. Тому для забезпечення наступних виплат по коротко та довгостроковим зобов'язанням, підприємству необхідно збільшити величину власного капіталу за нарощування прибутковості діяльності.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» покращити свій фінансовий стан та рівень фінансової стійкості.

Висновки до розділу 3

Дослідження процесу удосконалення інструментарію діагностики підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» в системі управління фінансовою стійкістю дозволило зробити наступні висновки.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю повинно враховувати не тільки цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, який характерний для підприємства на даний момент часу. До напрямів забезпечення фінансової стійкості інструментами тактичного фінансового менеджменту відносять вибір цільової структури фінансування оборотних коштів, встановлення принципів оптимізації політики управління витратами (обґрунтованості, мінімізації, планування), який дозволяє уточнити заходи щодо досягнення цільової фінансової стійкості підприємств.

Метод прийняття рішень може істотно впливати на рівень фінансової стійкості підприємства, будь-яке управлінське рішення спричиняє позитивні або негативні наслідки, і тому фінансова діагностика неможлива без застосування цього методу.

На основі дослідження розроблено рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості: виведення зі складу підприємства витратних об'єктів або зняття непродуктивних витрат на об'єкти, які не вдалося продати; удосконалення організації праці й оптимізація чисельності зайнятих на підприємстві; основні заходи для забезпечення фінансової стійкості в

тривалому періоді: підвищення конкурентних переваг продукції; збільшення грошового компонента в розрахунках; збільшення оборотності активів.

Особлива увага при розробці напрямів підвищення фінансової стійкості ПАТ «Запорізька кондитерська фабрика» необхідно приділити виявленню грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, правильному розподілу і використанню прибутку, визначенню потреби в обігових коштах, раціональному використанню капіталу суб'єктів господарювання.

Існує низка методичних підходів до аналізу фінансової стійкості, які забезпечують задоволення інформаційних потреб конкретних груп користувачів.

З метою удосконалення процесу аналізу та оцінки фінансової стійкості на підприємстві, ми пропонуємо використати бальний метод аналізу відносних показників фінансової стійкості. За цим методом кожному коефіцієнту в залежності від наближення до нормативу, присвоюється певний бал.

Так, за бальним методом аналізу фінансової стійкості підприємство ПАТ «Запорізька кондитерська фабрика» перебуває у кризовому стані втрати фінансової стійкості, що підтверджує результати, отримані при аналізі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Але зростання суми балів у 2018 р. вказує на незначну тенденцію покращення фінансової стійкості та фінансового стану підприємства.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству ПАТ «Запорізька кондитерська фабрика» покращити свій фінансовий стан та рівень фінансової стійкості.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. Поняття «фінансова стійкість» дається багатьма вченими-економістами, але найчастіше термінологічні трактування цього поняття даються в науковій економічній і фінансовій літературі саме у українських, російських і деяких зарубіжних вчених економістів. Однак, незважаючи на досить велику кількість публікацій з даної проблеми, залишається відкритим для дискусій питання про сутність фінансової стійкості підприємства.

Підсумовуючи різні підходи, можна зробити висновок, що фінансова стійкість – це такий фінансовий стан, при якому досягається фінансова незалежність підприємства від позикових джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність та довгострокова перспектива розвитку діяльності підприємства. Це узагальнююча характеристика фінансово-господарського стану підприємства, що знаходиться під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. На наш погляд «фінансова стійкість» як такий стан підприємства, за якого суб'єкт господарювання забезпечує достатню частку власного капіталу у складі джерел фінансування підприємства, тобто це здатність суб'єкта господарювання стабільно функціонувати та ефективно розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Значна кількість факторів впливу на фінансову стійкість підприємства обумовлює відсутність в економічній літературі єдиного підходу до її визначення та оцінки. В основному, фінансову стійкість підприємства оцінюють за допомогою абсолютних і відносних показників. В залежності від значення абсолютних показників відносно нуля, виділяють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна, нормальна фінансова стійкість, нестійкий

фінансовий стан та критичний фінансовий стан.

Також для визначення фінансового стану підприємства використовується низка коефіцієнтів, які об'єднуються у три групи: показники ступеню фінансової залежності, показники стану основних засобів та показники стану оборотних засобів.

Велика кількість показників для визначення фінансової стійкості підприємства свідчить про багатогранність цього поняття і про великі можливості для подальшого вивчення цього явища. Підприємства, які досягли постійного рівня фінансової стійкості, не залежать від коливань ринкової кон'юнктури і значно знижують ризик банкрутства. Тому на кожному підприємстві необхідно формувати ефективну систему управління фінансовою стійкістю та основними факторами, які впливають на її рівень.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» можна зробити такі висновки. Щодо основних показників фінансово-господарської діяльності, то за період 2016–2018 років на підприємстві збільшився обсяг доходу від реалізації товарів на 15,52 % та валовий прибуток на 28,55 %. Це пояснюється збільшенням фактичного обсягу реалізації товарів підприємством. Завдяки зростанню виробництва та реалізації продукції у 2018 р. підприємство отримало прибуток у розмірі 72 тис. грн.

Аналіз майнового стану показав, що підприємство має досить високий рівень придатності матеріально-технічної бази, так як коефіцієнт зносу основних засобів складає лише 23%. Проте потребу оновлення основних фондів з метою запобігання погіршення свого фінансово-господарського стану визначає низький рівень коефіцієнту оновлення основних засобів (0,02).

Також підприємство має проблеми з ліквідністю, так як не в змозі погасити свої поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів та коштів у розрахунках з дебіторами, що свідчить про недостатню кількість абсолютно ліквідних активів (грошових коштів і їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій). Тому підприємству необхідно підвищити свої платіжні

можливості.

Аналіз ділової активності дав змогу встановити, що всі показники ділової активності підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» не відповідають стандартним обмеженням, крім того значення коефіцієнтів оборотності активів, основних засобів та власного капіталу за аналізований період зменшились, що є негативною тенденцією та свідчить про неефективне використання на підприємстві усіх наявних ресурсів, основних засобів та власного капіталу. В свою чергу, коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованості за період збільшились, а строки її погашення, навпаки, зменшились, що є позитивним для підприємства.

З проведених розрахунків щодо рентабельності підприємства, видно, що у 2017 р. показники мали негативні значення. Це пояснюється отриманими збитками у цей період. У 2016 та 2018 рр. дані показники мають позитивні значення, що відповідає встановленим нормативам, але є досить низькими, щоб стверджувати про високу ефективність використання активів і власного капіталу підприємства та про ефективність господарської діяльності в цілому.

Аналіз фінансової стійкості підприємства засвідчив, що підприємство протягом аналізованого періоду мало кризовий фінансовий стан. Крім того за рахунок залучення позикових джерел підприємство не здатне повністю забезпечуються запаси. Проте в динаміці розмір цієї нестачі зменшується з - 24319 тис. грн у 2016 р. до -13271 тис. грн у 2018 р., що свідчить про певне покращення фінансової стійкості та ефективності фінансово-господарської діяльності аналізованого підприємства.

Протягом аналізованого періоду показник фінансової автономії демонстрував позитивну динаміку та на кінець 2018 р. становив 0,48. Розрахунок інтегрального показника на основі коефіцієнтів фінансової стійкості засвідчив погіршення фінансової стійкості у 2018 р. порівняно з 2017 р., що є свідченням проблем на підприємстві щодо забезпечення фінансової стійкості.

Дослідження процесу удосконалення інструментарію діагностики

підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» в системі управління фінансовою стійкістю дозволило зробити наступні висновки.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю повинно враховувати не тільки цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, який характерний для підприємства на даний момент часу. До напрямів забезпечення фінансової стійкості інструментами тактичного фінансового менеджменту відносять вибір цільової структури фінансування оборотних коштів, встановлення принципів оптимізації політики управління витратами (обґрунтованості, мінімізації, планування), який дозволяє уточнити заходи щодо досягнення цільової фінансової стійкості підприємств.

Метод прийняття рішень може істотно впливати на рівень фінансової стійкості підприємства, будь-яке управлінське рішення спричиняє позитивні або негативні наслідки, і тому фінансова діагностика неможлива без застосування цього методу.

На основі дослідження розроблено рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості: виведення зі складу підприємства витратних об'єктів або зняття непродуктивних витрат на об'єкти, які не вдалося продати; удосконалення організації праці й оптимізація чисельності зайнятих на підприємстві; основні заходи для забезпечення фінансової стійкості в тривалому періоді: підвищення конкурентних переваг продукції; збільшення грошового компонента в розрахунках; збільшення оборотності активів.

Особлива увага при розробці напрямів підвищення фінансової стійкості ПАТ «Запорізька кондитерська фабрика» необхідно приділити виявленню грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, правильному розподілу і використанню прибутку, визначенню потреби в обігових коштах, раціональному використанню капіталу суб'єктів господарювання.

Існує низка методичних підходів до аналізу фінансової стійкості, які забезпечують задоволення інформаційних потреб конкретних груп

користувачів.

З метою удосконалення процесу аналізу та оцінки фінансової стійкості на підприємстві, ми пропонуємо використати бальний метод аналізу відносних показників фінансової стійкості. За цим методом кожному коефіцієнту в залежності від наближення до нормативу, присвоюється певний бал.

Так, за бальним методом аналізу фінансової стійкості підприємство ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» перебуває у кризовому стані втрати фінансової стійкості, що підтверджує результати, отримані при аналізі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Але зростання суми балів у 2018 р. вказує на незначну тенденцію покращення фінансової стійкості та фінансового стану підприємства.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» покращити свій фінансовий стан та рівень фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрютина М. С., Грачев А. В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия : 3-е изд., доп.и перераб. Москва: Дело и Сервис, 2001. 172 с.
2. Алескерова Ю. В., Васалатій І. В. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 140–146.
3. Базілінська О. Я., Панченко О. І. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 89–94.
4. Беялов Т. Е., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (2). С. 22–26.
5. Бердар М. М. Фінансова стратегія стійкого розвитку підприємства і підходи до її обґрунтування. *Економіка та держава*. 2014. № 9. С. 52–55.
6. Бердар М. М. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18. С. 33–37.
7. Беялов Т. Е., Калашніков В. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 1. С. 87–93.
8. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2007. С. 302–335.
9. Бодарева Т. І., Шірінян Л. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 35(2). С. 85–90.
10. Борецька Н. П., Сіра С. Г. Підвищення фінансової стійкості підприємств в сучасних умовах. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6. С. 73–77.
11. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової

стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2008. №1. С. 34–39.

12. Василенко Ю. М. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її забезпечення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 1. С. 21–25.

13. Васильців Т. Г., Волянчук Х. М. Тенденції формування та реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості й платоспроможності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.1. С. 243–247.

14. Веб-сайт ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика». URL :<http://zkf.ua>. (дата звернення: 21.10.2019).

15. Гринів Б. В. Деякі проблеми методики аналізу фінансової стійкості підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна*. 2014. Вип. 44. С. 123–127.

16. Гура О. Л., Туриця Е. Д. Методи оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2018. Вип. 1. С. 215–224.

17. Дахно І. І., Бабіч Г. В., Барановська В. М. Зовнішньоекономічний менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 568 с.

18. Дебунов Л. М., Яковенко О. Г. Аналіз сучасних підходів до визначення поняття фінансової стійкості підприємства. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2019. № 12. С. 86–91.

19. Друри К. Производственный и управленческий учет. Москва : ЮНИТИ, 2005. 476 с.

20. Дудар А. А., Вакульчик О. М. Аналіз та оптимізація структури капіталу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 878–882.

21. Єлецьких С. Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості. *Науковий огляд*. 2014. №9. Т.8. URL: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/327/513>. (дата звернення: 09.09.2019).

22. Єлецьких С. Я. Розробка ефективної стратегії управління

фінансовою стійкістю підприємства. *Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии*. 2014. № 3. С. 209–220.

23. Жукевич С. М., Рожелюк В. М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 4. С. 75–85.

24. Замкевич Б. М. Оцінювання і прогноз фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 6. С. 127–130.

25. Заярна Н. М., Величко Д. Д., Плис Р. О. Роль оборотних коштів у контексті забезпечення стійкості фінансового стану підприємства. *Підприємництво і торгівля*. 2017. Вип. 21. С. 86–91.

26. Заячківська О. В., Яскал Я. А. Роль фінансової стійкості підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2018. Вип. 2. С. 21–26.

27. Кіндрат О. В. Оцінювання впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ на стійкість фінансово-економічного стану підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 140–149.

28. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК. Київ : КНЕУ, 2005. 390 с.

29. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 10 (50). С. 914–917.

30. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібн. Київ: «Знання», 2002. 294 с.

31. Королович О. О. Проблеми аналізу фінансової стійкості виробничого підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*. 2019. Вип. 1. С. 124–130.

32. Косарева І. П., Бут А. С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 678–682.

33. Костриченко В. М., Карпінська М. М. Виробничо-фінансова стійкість підприємства: оцінювання та її забезпечення. *Вісник Національного*

університету водного господарства та природокористування. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 1. С. 44–53.

34. Коцериба Н. В. Інформаційне забезпечення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 27(1). С. 78–83.

35. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ-ри, 2003. 262 с.

36. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. *Фінанси України.* 2005. № 3. С. 138–143.

37. Кузнецова І. О., Балабаш О. С. Формалізація процедури оцінювання фінансової стійкості, як стадії процесу стратегічного управління підприємством. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2017. № 5. С. 84–94.

38. Лучко М. Р., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

39. Малюга Л. М. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Донецького національного університету.* 2015. Випуск 1. С. 233–236.

40. Мицак О. В., Чуй І. Р., Демковська О. І. Ідентифікація та методика оцінювання фінансової стійкості підприємств для забезпечення їх фінансової рівноваги. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки.* 2016. Вип. 51. С. 159–164.

41. Пілецька С. Т., Лесик А. В. Оцінка впливу зовнішнього середовища на фінансову стійкість підприємства. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2016. Вип. 14. С. 197–202.

42. Погріщук Г. Б., Руденко В. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкової турбулентності. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. Вип. 6. URL : [http : //globalnational.in.ua/archive/6-2015/158.pdf](http://globalnational.in.ua/archive/6-2015/158.pdf). (дата звернення: 15.10.2019).

43. Рубаха М. В., Нетак О. Б. Моніторинг чинників впливу на

фінансову стійкість та платоспроможність вітчизняних суб'єктів господарювання у посткризовий період. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.4. С. 278–285.

44. Русіна Ю. О., Норець В. Г. Механізм управління системою фінансової стійкості на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 7-8. С. 86–93.

45. Русіна Ю. О., Полозук Ю. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 91–94.

46. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп.. Київ, 2005. 662 с.

47. Самойленко А., Рисцов І. К. Моделі ідентифікації стійкості фінансового стану підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2018. № 15. С. 611–621.

48. Семенов А. Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 4. С. 119–125.

49. Семенов Г. А., Ярошевська О. В. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 1 (19). С. 136–141.

50. Сидоренко-Мельник Г. М., Карцева В. В. Маркери стійкого фінансового розвитку підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2019. № 1. С. 46–53.

51. Сітак І. Л., Мурашко І. М. Діагностика фінансової стійкості підприємства на основі руху грошових потоків. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 2. С. 121–126.

52. Скаковська С. С., Заблюк Ю. В. Фінансова стійкість підприємства та її забезпечення. *Вісник Національного університету водного господарства*

та природокористування. *Економічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 72–79.

53. Сметанюк О. А., Кругляк С. О. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства. *Економічний простір*. 2014. № 85. С. 187–196.

54. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. М. П. Бутка. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 376 с.

55. Стригуль Л. С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6(3). С. 64–67.

56. Султанов Д. Р., Балдик Д. О. Фінансова стабільність як головна умова стійкого розвитку підприємства. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 25. С. 231–232.

57. Телишевська Л. І., Хісамієва К. І. Засади оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 4(2). С. 18–20.

58. Томчук О. Ф., Оцінка фінансової стійкості – важлива характеристика фінансового стану підприємства. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12 (2). С. 240–250.

59. Урсолова Ю. О., Тимошенко О. В. Управління фінансовою стійкістю підприємств у нестабільних ринкових умовах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 3. С. 143–147.

60. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Ніка-Цент, 2002. 359 с.

61. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 2. С. 46–57.

62. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / За заг. ред. І. О. Школьник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

63. Шушкова Ю. В., Оліферович І. Р., Павлішак М. С. Фінансова стійкість підприємства у контексті антикризового управління. *Економіка*.

Фінанси. Право. 2018. № 3(1). С. 32–36.

64. Щербань О. Д. Механізм забезпечення та стабілізації фінансової стійкості на підприємстві. *Бізнес-навігатор.* 2018. Вип. 1(2). С. 151–155.

65. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи.* 2016. Вип. 2. С. 169–175.

66. Altman E. I. Financial Ratios. Discriminant Analysis, and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *Journal of Finance.* 1968. September. P. 589–609.

67. Beaver W. H. Financial Ratios and Predictions of Failure. Empirical Research in Accounting Selected Studies, Supplement to Journal of Accounting Research, 1996. P. 31–49.

68. Heizer J., Render B. Operations management. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2006. 809 p.

69. Hill T. Operations management. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 832 p.

70. Van Horn Dzh.K., Osnovy upravlenyja fynansamy. Moskow, 1996. 205 p.

Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Шишка Віталій Миколайович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти _____,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Діагностика фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Шишка В.М.

Дата _____ Підпис _____ Бугай В.З.

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика» станом на 31 грудня, тис. грн

Актив	Код рядка	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	67	37	7
первісна вартість	1001	195	195	195
накопичена амортизація	1002	128	158	188
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2844	3115	9660
Основні засоби:	1010	30323	34486	37165
первісна вартість	1011	39076	44541	48059
знос	1012	8753	10055	10894
Усього за розділом I	1095	33234	37638	46832
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	11923	12626	16221
Виробничі запаси	1101	6787	6874	9628
Незавершене виробництво	1102	233	693	390
Готова продукція	1103	4731	4756	5744
Товари	1104	172	303	459
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4952	6360	6237
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	969	1700	3209
з бюджетом	1135	4786	3839	4439
у тому числі з податку на прибуток	1136	11	46	76
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	147	486	509
Гроші та їх еквіваленти	1165	2063	3665	1054
Готівка	1166	19	49	126
Рахунки в банках	1167	2044	3616	928
Витрати майбутніх періодів	1170			270
Інші оборотні активи	1190	5	291	247
Усього за розділом II	1195	24845	28967	32186
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	691	675	673
Баланс	1300	58770	67280	79691

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	17416	17416	39344
Капітал у дооцінках	1405	21973	21972	1753
Додатковий капітал	1410	15	15	15
Резервний капітал	1415	611	611	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-23099	-23535	-2899
Усього за розділом I	1495	16916	16479	38213
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3922	3867	3780
Усього за розділом II	1595	3922	3867	3780
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			7789
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	11765	11313	2235
за товари, роботи, послуги	1615	24372	32637	26682
за розрахунками з бюджетом	1620	80	40	14
за розрахунками зі страхування	1625	74	68	
за розрахунками з оплати праці	1630	629	697	824
за одержаними авансами	1635	669	1670	151
Поточні забезпечення	1660	228	454	
Інші поточні зобов'язання	1690	115	55	3
Усього за розділом III	1695	37932	46934	37698
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	58770	67280	79691

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика»

Таблиця Б.1 – Фінансові результати ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», тис. грн

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	110332	130167	127452
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-93539	-114356	-105865
Валовий: прибуток	2090	16793	15811	21587
Інші операційні доходи	2120	1628	4073	1304
Адміністративні витрати	2130	-8462	-10059	-9483
Витрати на збут	2150	-5447	-7932	-9790
Інші операційні витрати	2180	-2978	-2178	-3166
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1534		452
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		-285	
Інші фінансові доходи	2220	50	15	2
Фінансові витрати	2250	-255		-322
Інші витрати	2270	-192	-39	-1
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1137		131
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		-309	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-390	-128	-59
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	747		72
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		-437	

Таблиця Б.2 – Елементи операційних витрат ПрАТ «Запорізька кондитерська фабрика», тис. грн

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018
Матеріальні затрати	2500	77308	90846	84171
Витрати на оплату праці	2505	11763	16117	16327
Відрахування на соціальні заходи	2510	2570	3634	3849
Амортизація	2515	1247	1360	869
Інші операційні витрати	2520	17935	22581	23536
Разом	2550	110823	134538	128752

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Бальний метод оцінки фінансової стійкості підприємства

Критерії	Межі класів відповідно до критеріїв									
	1-й клас		2-й клас		3-й клас		4-й клас		5-й клас	
	Значення	Бали	Значення	Бали	Значення	Бали	Значення	Бали	Значення	Бали
Рівень абсолютної ліквідності	> 0,5	20,0	0,4	16,0	0,3	12,0	0,2	8,0	0,1	4,0
Рівень швидкої ліквідності	> 1,5	18,0	1,4	15,0	1,3	12,0	1,2-1,1	9,0-6,0	1,0	3,0
Рівень покриття	> 2,0	16,5	1,9-1,7	15,0-12,0	1,6-1,4	10,5-7,5	1,3-1,1	6,6-1,8	1,0	1,0
Рівень автономії	> 0,6	17,0	0,59-0,54	16,2-12,2	0,53-0,48	11,4-7,4	0,47-0,41	6,5-1,7	0,4	1,0
Рівень забезпечення оборотними засобами	> 0,5	15,0	0,4	12,0	0,3	9,0	0,2	6,0	0,1	3,0
Рівень фінансової стійкості в частині наявності запасів і дебіторської заборгованості	> 1,0	13,5	0,9	11,0	0,8	8,5	0,7-0,6	6,0-3,5	0,5	1,0
Максимальне значення	-	100	-	85,2-78,2	-	63,4-56,4	-	42,2-27,1	-	13